

De hedendaagsche evolutie der tactiek. ¹⁾

I.

Nauwelijks was de Zuid-Afrikaansche oorlog geëindigd of militaire schrijvers van bijna alle landen twistten over zijne lessen. Twee verschillende stroomingen vielen daarbij al dadelijk in de meeningen waar te nemen.

»Deze oorlog kan ons niets leeren, zeggen de aanhangers der leerstellige richting. Hij houdt hoegenaamd geen verband met den Europeeschen krijg, den eenigen waarin wij belang stellen. Vergelijking is slechts mogelijk tusschen grootheden van dezelfde orde en hier verschillen de gesteldheid van het terrein, de strijdkrachten, de organisatie, het moreel der oorlogvoerenden te zeer met onze toestanden. Laten we dus onze oude gevechtsvormen behouden. Alleen omdat zij verkeerd werden toegepast, hebben zij rampen veroorzaakt».

De aanhangers der andere richting, die groot gewicht hechten aan den vooruitgang in de bewapening, zijn van meening, dat met den laatsten krijg een nieuw tijdvak in de geschiedenis der tactiek zal zijn ingetreden.

De eerste van deze richtingen, hoewel door uitstekende militaire schrijvers voorgestaan, heeft in verscheidene legers terstond hare aanhangers verloren. Voornamelijk de Engelschen,

1) Vertaling van het artikel „L'évolution actuelle de la tactique" door * * * voorkomende in de *Revue des deux mondes* van 15 Februari en 1 Maart 1904. Voor de lezers van het Orgaan is het geen geheim, wie de hooggeplaatste schrijver van deze belangrijke en in sierlijk en wetenschappelijk Fransch gestelde bijdrage is. De Redactie herhaalt te dezer plaatse haren dank aan den schrijver zoowel als aan de redactie van de *Revue des deux mondes* voor de hen verleende vergunning tot vertaling dezer bijdrage. Met het oog op de daaraan verbonden eischen, heeft zij vermeend, die vertaling te mogen toevertrouwen aan den Kapitein der Infanterie C. M. J. KOOREVAAR.

die zwaar hebben geboet door de toepassing derzelfde tactiek als die, welke nog wordt gehuldigd door de voornaamste continentale mogendheden, hebben al zeer spoedig hunne oude methodes gewijzigd. Protesten van enkelen hunner aanvoerders, die de oude dwalingen nog aankleefden, hebben niet kunnen verhinderen, dat generaals, die nog kort te voren den jongsten veldtocht hadden medegemaakt, wijzigingen invoerden, waarvan zij de noodzakelijkheid hadden ingezien. Ingrijpend zijn die veranderingen geweest. In Frankrijk, waar de herinneringen aan het slagveld bijna zijn uitgewischt, is de weerstand taaiër. Daar telt de oude school nog tal van voorstanders, want zij vinden er steun in de gehechtheid aan vormen, als noodwendig gevolg van het didactisch tactisch onderricht. Door dien invloed heeft de nieuwere gevechtsleer geene toepassing gevonden.

Na onze rampen van 1870 waren eenige beginselen zóó krachtig aan den dag getreden, dat het onwaarschijnlijk geleck, dat men ze óóit zou loslaten. Toch is dat geschied.

Het kan zijn nut hebben, te onderzoeken hoe de gevechtsleer, als gevolg van de in 1870 opgedane ondervinding, zich heeft gewijzigd, hoe zij op den achtergrond is geraakt, en vervolgens de toen aangenomen beginselen na te gaan.

Zij werd vastgesteld door de reglementen voor de bewegingen der verschillende wapens en aangezien de infanterie in den strijd de beslissing aanbrengt, vloeit de tactiek der andere wapens uit de hare voort. De tactiek van een tijdvak wordt door het infanteriereglement weergegeven.

Eene commissie van officieren, belast met het ontwerpen van dat reglement, geeft in een rapport van 12 Juni 1875 aan den minister als volgt haar gevoelen weer »Een onbetwistbaar feit heeft zich voorgedaan: de verbeteringen, die sedert de laatste jaren de bewapening der infanterie en der artillerie heeft ondergaan, hebben het wezen van den strijd ten zeerste gewijzigd. De gevolgen, voortvloeiende uit de vermeerdering in dracht, in juistheid en vuursnelheid, hebben alle verwachtingen overtroffen. De ondervinding der jongste oorlogen bewijst dit overvloedig: feiten, die daar op de meest

onmiskerbare wijze aan den dag zijn getreden, hebben studiën uitgelokt, waarvan de resultaten reeds in bijna alle vreemde legers zijn erkend.

De commissie stelt dan ook, als gevolg van hare gedachtenwisseling, de volgende algemene beginselen als werkelijke axioma's voor:

»1°. Overwegende belangrijkheid van het vuur als gevechtsmiddel.

»2°. Onmogelijkheid voor eene afdeeling van eenigszins aanzienlijke sterkte om zich te bewegen en in gesloten orde te strijden, hetzij in linie, hetzij in colonne, binnen de strook van 's vijands werkzaam vuurbereik.

»3°. Dientengevolge noodzakelijkheid om afdeelingen in voorste linie op te lossen en hare gevechtswerkzaamheid in verspreide orde voor te schrijven.

»4°. Noodwendige verplaatsing van den strijd naar de tirailleurlinie, die vroeger slechts de voorbereiding ervan tot taak had.

»Troepen, samengetrokken in colonne of op twee gelederen, kunnen niet meer onder het vuur manoeuvreren, strijden of zelfs in stelling blijven, tenzij een gunstige vorm van het terrein de nadeelen van zulke thans te kwetsbaar geworden opstellingen vergoedt. Dergelijke vormen bieden aan het vijandelijk vuur te groote doelen aan, zij stellen de hedendaagsche wapens niet in de gelegenheid hunne volle werkzaamheid te ontwikkelen, zij missen voldoende bewegelijkheid en manoeuvreervaardigheid om alle terreinplooiën te kunnen benutten.

Deze kostbare voordeelen, onmisbaarder dan ooit, zullen dus thans binnen 's vijands vuurbereik moeten worden gezocht in formaties, verschillend van die in gesloten orde, welke overigens slechts daar wordt behouden, waar zij door de noodzakelijkheid dringend wordt vereischt".

Schijnt het niet alsof deze regels zijn neergeschreven onmiddellijk na den Zuid-Afrikaanschen oorlog? Toch zijn zij acht en twintig jaren oud.

Men zou thans met recht kunnen verwachten, dat, nu de

leer onder zulke omstandigheden was vastgesteld, niets gemakkelijker zou zijn dan den gebaanden weg te volgen en de opleiding te volmaken in overeenstemming met de noodzakelijkheid, door de nieuwe bewapening geboden.

Juist het tegendeel deed zich voor. Weldra viel teruggang waar te nemen.

Nu de gebeurtenissen van den Zuid-Afrikaanschen oorlog onlangs deze leidende beginselen in het licht hebben gesteld en hunne stellige waarheid hebben aangetoond, willen de gezamenlijke tactische theoretici de duidelijkheid daarvan niet inzien en houden zich krampachtig vast aan hun verouderd onderwijs.

Dit feit kan zóó buitengewoon schijnen, dat het, om alle discussie te vermijden, noodzakelijk is, den tekst zelven der voorschriften aan te halen.

Het thans in beproeving zijnde Ontwerp-reglement op de exercitiën en bewegingen der infanterie van 1901 zegt:

Hoofdstuk V. -- Art. 52. »De ondersteuningstroepen komen gaandeweg dichterbij en worden geplaatst vlak tegenover het gekozen aanvalspunt. Elk van hunne bataljons wordt in een of twee liniën opgesteld, de compagnieën opgelost in linie- of flankcolonnes van sectiën met vieren uit de flank of in flankcolonnes met compagnieën met onderlinge tusschenruimten en afstanden, die het best met de omstandigheden overeenkomen».

Art. 53. »Aldus wordt de marsch voortgezet tot aanvalsafstand en op dat oogenblik moeten de ondersteuningstroepen op 200 à 300 Meter van de tirailleurlinie zijn aangekomen.»

»Hun commandant doet dan den aanval slaan, hetgeen voor de tirailleurlinie het sein is voor het snelvuur en voor de ondersteuningstroepen om onafgebroken voorwaarts te rukken».

En verder. Hoofdstuk VII. — Art. 16. »Wanneer de divisiegeneraal de voorbereiding voldoende acht, stellen, op zijn bevel, de ondersteuningstroepen zich onherroepelijk en vastbesloten in beweging met slechts het ééne doel: tot elken prijs met den tegenstander slaags te geraken».

»De formatie dezer troepen moet bewegelijk en zoo weinig mogelijk kwetsbaar zijn; zij kunnen zijn opgesteld in opeenvolgende dunne liniën, in liniën van compagniescolonnes, in liniën van sectiën met vieren uit de flank, enz.”; vervolgens: »De tirailleurlinie geeft snelvuur af; de aanvalscolonnes rukken op, slepen haar mede naar voren, ieder is slechts door ééne gedachte bezielde: aanmarcheeren op de voorafgaande afdeeling en haar in elk geval naar den vijand drijven”.

Ongetwijfeld zal men tegenwerpen, dat het reglement van 1901 aan de bevelvoering alle vrijheid laat, de ondersteuningstroepen de »meest bewegelijke en de minst mogelijk kwetsbare vormen te doen aannemen”. Niet minder zeker is het echter, dat het aanprijst de samenvoeging in massa's van troepen, in de diepte opgesteld, om aanvalscolonnes te formeeren.

Daarom mogen wij vragen: welk der beide reglementen heeft gelijk, dat van 1875 of van 1901?

Is dan sedert 1870 de uitwerking der wapens verminderd? Hoe is het mogelijk, dat het reglement van 1901 thans beveelt uit te voeren, hetgeen reeds vóór dertig jaren onmogelijk werd geacht?

Met recht mag men verwonderd staan over zulk eene tegenstrijdigheid en zulk een terugkeer tot onherroepelijk veroordeelde gevechtsvormen.

Om dit te verklaren dient men eerst in te zien, dat dit verschijnsel van teruggang — in de natuur onbekend — als uitvloeisel van sleur is te beschouwen.

De onderwijzers in de tactiek stellen het voor als een terugkeer tot gezonde traditiën en de geschiedenis levert gedwee de voorbeelden op, die zij voor de verdediging hunner stelling kunnen noodig hebben. Er is geen veldtocht of geen slag, waaruit men niet het bewijs kan putten van hetgeen men wil aantoonen.

Ten einde zich rekenschap te geven van de wijze, waarop deze verandering heeft plaats gehad, dient men zich de beroering te binnen te brengen, die onze nederlagen in de gemoederen hadden veroorzaakt.

Al spoedig werd als vaststaand aangenomen, dat hare werkelijke oorzaak schulde in het loslaten der beginselen van de Napoleontische oorlogen. Maarschalk VON MOLTKE had zijn succes te danken gehad aan de toepassing der strategie en tactiek van den grooten Franschen Keizer. Die waarheid streefde onze eigenliefde. In stede van de talrijke gebreken der bevelvoering en der troepen als oorzaak der onheilen te beschouwen, nam men aan, dat deze laatsten zich immer uitstekend hadden gedragen. Onze nederlagen konden dus alleen door onwetendheid der generaals zijn veroorzaakt.

Eene uitspraak van hooge wijsgeerige strekking: »Wij zijn door den schoolmeester overwonnen" werd naar de letterlijke beteekenis opgevat. Zij doelde op den overwegenden invloed van den onderwijzer bij het aankweken van vaderlandsliefde en van moreele energie bij de Duitse natie; doch men zag daarin alleen een constateeren van onze onvoldoende wetenschappelijke ontwikkeling. Eene koortsachtige werkzaamheid greep ons leger aan en leeraars, die overal opdoken, hadden weldra een breedden aanhang verkregen van voorstanders der systematische richting op tactisch gebied. De Hoogere Krijgsschool, in plaats van de geschiedenis van alle veldtochten tot voorwerp harer studiën te maken, grondde hoofdzakelijk haar onderwijs op die der veldtochten van NAPOLEON I. Zij kwam er zelfs toe, daaruit schema's af te leiden, die van toen af door de voorstanders der systematische richting werden onderwezen als de eenige rationeele methodes, die tot de overwinning voeren.

Aldus ontstond de leer, »la guerre de masses" geheeten.

Zij alleen verklaarde in staat te zijn, den grooten oorlog te voeren en terstond verwierf zij zich vurige voorstanders. Ten eerste het meerendeel der opperste aanvoeders; want het is niet meer dan natuurlijk, dat zij met ingenomenheid maatregelen begroetten, die het gewicht van hun commando vergrootten; verder de menigte, die in de samenvoeging van verschillende organen van een leger eene wezenlijke uiting van kracht meent te zien. Toen dan ook cavaleriedivisiën werden geformeerd, beoogde men al zeer spoedig hare ver-

eeniging tot cavaleriekorpsen en werd dit beginsel neergelegd in het reglement van 12 Mei 1899, art. 717.

De artillerie, die in dezelfde richting werd gedreven, hield in het kamp van Châlons van 1884 tot 1897 manoeuvres in massa's. Men zag er afdeelingen van 20 tot 22 batterijen evolutiën uitvoeren naar aanleiding van onderstellingen, die slechts in schaars voorkomende vlakten, zooals die van Champagne, kunnen worden uitgevoerd.

De infanterie wilde niet achterblijven. Zij bedacht het bundelvuur en de zoogenaamde beslissende aanvallen in massa's.

Wij hebben die zoo even vermeld gezien in de aanhalingen, ontleend aan het ontwerp-reglement van 1901.

Wat het bundelvuur aangaat, vond eene »Normaal"-Schiet-school den »bundel" uit, een theoretisch geheel der banen van kogels, afgevuurd door eene dichte groep schutters, wier geweren alle met hetzelfde vizier op hetzelfde doel gericht zijn. Zij leidde daaruit tactische regels af en formuleerde zelfs de paradoxale uitspraak, dat het schietonderricht slechts geringen invloed heeft op de in den oorlog verkregen uitkomsten. Alleen de wetenschappelijke vuurleiding der aanvoerders kon resultaat hebben.

Men verloor geheel uit het oog, dat op het slagveld de soldaat zenuwachtig is en tal van invloeden hem beheerschen; — een denkbeeldige, voor indrukken onvatbare held, die aan geleerde, onverstoorbare aanvoerders gehoorzaamt, lag aan deze gansche leer ten grondslag. Om stellingen te nemen, had de bevelvoering slechts hare infanteriemassa's te doen oprukken op het daartoe geschikt geoordeelde oogenblik; d. w. z. dan, wanneer de voorbereiding tot den aanval voldoende werd geacht. Welke verliezen ook werden geleden, de overlevenden moesten in de stellingen doordringen. En men ging strijd voeren over de vormen, die moesten worden aangenomen om de troepen aldus ter slachtbank te leiden. De voorstanders dezer vormen grondden hun oordeel op de vergelijking met golven, die zóólang de rotsen beuken, totdat zij deze hebben verzwolgen.

Zij verliezen uit het oog, dat, indien eenige duizenden

mannen, die tegen eene stelling oprukken, binnen weinige oogenblikken 500 of 600 der hunnen zien vallen, van de overigen de aanvalskracht gebroken wordt. Deze werpen zich neder of trekken in wanorde terug.

Na aldus de werkelijkheid van den krijg te hebben miskend, gingen de voorstanders der systematische richting nog verder. Het type van den slag deed zijne intrede. De veldslag werd verdeeld in fasen, gelijk aan de bedrijven van een tooneelstuk. Deze zijn :

Het voeling krijgen. — De ontwikkeling der voorhoede. — De opmarsch. — De strijd om het vuuroverwicht. — De voorbereiding tot den aanval. — De beslissende aanval. — De vervolging of de terugtocht.

Deze fasen moeten in eene logische, regelmatige en onveranderde volgorde worden afgespeeld. Daar deze maatregelen wetenschappelijk zijn, kunnen zij dientengevolge niet worden bestreden. De vijand kan er zich niet aan onttrekken, omdat *hij*, evenals *wij*, gebonden is door de formules der wetenschap.

De veldslag, die onafgebroken serie van plotselinge en onvoorziene voorvallen, waarbij het genie van den aanvoerder eene overwegende rol speelt, daar hij voortdurend besluiten moet nemen om plotseling opkomende gebeurtenissen het hoofd te bieden; de veldslag, waarin de strijdenden afwisselend met geestdrift of schrik worden vervuld, en de overwinning herhaaldelijk wankelt, — hij wordt in stukken verdeeld en door formules voorgesteld. Zijne schematische ontwikkeling op het zwarte bord geeft aanleiding tot de »vergelijking der overwinning”. Thans kan ieder leerling meenen, dat hij in staat is, legers aan te voeren. Indien hij slechts handelt overeenkomstig enkele gemakkelijk te verklaren grondslagen, kan zijn succes niet uitblijven.

Ten einde aan deze beginselen meer gewicht te schenken, willen de tactische theoretici die aan NAPOLEON toeschrijven.

Op strategisch gebied bestaan zij in: opstelling der strijdkrachten in massa zóódanig, dat de verbindingen van den tegenstander worden bedreigd; op tactisch gebied in: geringe

frontuitbreiding, die eene groote dichtheid der strijdende linie over de aangevallen strook toelaat, en eindelijk in opstelling der troepen in de diepte, ten einde zoogenaamde beslissende aanvallen te kunnen uitvoeren.

Bij het meerendeel der groote herfstmanoeuvres werden deze opvattingen gehuldigd; aanvoerders, die er van afweken, werden als ketters beschouwd.

Bij manoeuvres van vier legerkorpsen tegen een onderstelden vijand zag men deze korpsen marcheeren in nauw verband en onderling geplaatst in meetkunstige opstellingen, welke toelieten, naar believen in drie richtingen front te maken.

Weliswaar werd hierbij ondersteld, dat de uit te voeren beweging afhankelijk was van die des vijands, zoodat de bevelvoering toeliet, dat haar wil ondergeschikt was aan den zijnen; maar dat deed er weinig toe! De beginselen der leer werden toegepast. Front maken naar den vijand, in massa op hem aanrukken en hem door doorbreking verstrooien, daarin bestond de juiste toepassing der onderwezen beginselen.

Nu werd de leer van kleine frontuitgebreidheid en groote dichtheid van slagorde op stellige wijze aan het leger voorgeschreven. Dit feit is des te vreemder, omdat de voorbeelden uit de Napoleontische oorlogen, waarop de Krijgsschool zich beroept, juist het tegendeel betoogen.

Dit punt is te gewichtig om niet ten duidelijkste te worden toegelicht.

Gedurende de operatiën stelde NAPOLEON zijn leger over de grootste frontuitgebreidheden op, die vóór of na hem geen enkel bevelhebber ooit heeft ingenomen. Hij wenschte *het gansche operatietooneel te beheerschen*. Eenmaal ingelicht aangaande de opstellingen van den vijand en zoodra hij binnen diens bereik kwam, vereenigde hij zijn leger, d. w. z. verminderde hij de frontuitgebreidheid zóódanig, dat hij het overal te gelijk in gevecht kon brengen. Hij trok het samen in het tijdsverloop tusschen het in voeling komen der meest vooruitgeschoven afdeelingen en de ontmoeting der hoofdmacht.

Bewijs: *In 1805*, bij het begin van den veldtocht, is het oorspronkelijke front voor 160,000 man:

200 Kilometer, van Straatsburg tot Würzburg.

Eene week later: 100 Kilometer, van Ulm tot Ingolstadt aan den Donau (6, 7 October).

Weer 100 Kilometer, den 12en, van Ulm tot Dachau;

70 Kilometer, den 14en, van Albeck tot Memmingen, indien men slechts de troepen in aanmerking neemt, bestemd voor de operatiën om Ulm (het 2e, 4e, 5e en 6e korps), alzo 120 à 130,000 man.

De concentratie en de eindbeslissing vinden plaats den volgenden dag, den 15den.

Gedurende de periode van Austerlitz, in de laatste dagen van November, is het leger in afwachtende houding opgesteld over 180 Kilometer, van Iglau naar Presburg, terwijl SOULT den vijand in de val moest lokken.

Den 1en December, daags vóór den slag, zien wij nog:

100 Kilometer, van Iglau naar Nikolsburg, of wel, slechts de troepen beschouwende, die werkelijk in gevecht zullen worden gebracht: 45 Kilometer, van Brunn naar Nikolsburg.

De slag heeft plaats den volgenden dag, 2 December.

In 1806 is voor een leger van 200,000 man het aanvankelijke front in het Maindal 230 Kilometer, van Frankfort tot Amberg. Den 3en October wordt het verminderd tot 150 Kilometer van Koenigshofen of van Würzburg tot Amberg. Om door het Frankenwald te trekken, is men genoodzaakt, dit front tot 45 Kilometer terug te brengen; doch, terstond na gedeboncheerd te zijn, ontwikkelt het leger zich door een half linkschen opmarsch in slagorde over een front van 60 Kilometer, van Saalfeld tot Gera. Dit front wordt behouden tot den 12en, tusschen Kahla en Naumburg, die beide worden voorbijgetrokken. Den 13en, den dag vóór den slag, beslaat het nog 32 Kilometer, van Jena tot Naumburg.

Tijdens den veldtocht gedurende den winter van 1807 bedraagt de aanvankelijke frontuitbreidheid:

200 Kilometer, tusschen Warschau en Mohrungen.

Na het offensief der Russen wordt het den 27en Januari teruggebracht tot :

160 Kilometer, van Brok tot Lobau.

Daar een gedeelte der troepen buiten bereik viel, zullen wij het niet meer brengen onder de legermacht, die wij beschouwen en wier front wordt verminderd tot :

100 Kilometer, van Lobau tot Myszynics, den 29en Januari;

50 Kilometer, van Freimarkt tot Wormditt, op den 6en Februari (de Keizer geloofde sedert verscheidene dagen dat een slag op handen was);

35 Kilometer, den 7en Februari, van Creuzburg tot Bartenstein. Den volgenden dag heeft de slag bij Eylau plaats.

Gedurende den veldtocht in den zomer van 1807 bedraagt het aanvankelijke front 200 Kilometer op den 5en Juni, van Braunsberg tot Ostrolenka, en 80 Kilometer, van Braunsberg tot Allenstein, wanneer men alleen de troepen mederekent, die bij Friedland in gevecht zullen komen.

Op den 11en Juni wordt voeling met den vijand verkregen; men ontmoet hem te Heilsberg en laat hem niet meer los.

Het front blijft nu gedurende drie dagen 25 tot 30 Kilometer tot den slag bij Friedland.

Gedurende den veldtocht in April 1809 bedraagt het aanvankelijke front 50 Kilometer, van Neustadt tot Pfaffenhofen, en het blijft ongeveer hetzelfde tot 21 April. De beslissende slag heeft den 22en plaats.

Gedurende den veldtocht van 1812 is het aanvankelijke front van Elbing tot Warschau : 250 Kilometer. Eerst wordt het grooter en bereikt :

350 Kilometer den 12en Juni, van Tilsit tot Warschau. Den 25en Juni vermindert het tot 200 Kilometer, tusschen Tilsit en Augustowo, het 8e korps niet medegerekend.

Wanneer wij alleen de troepen medetellen, die in den eersten slag in gevecht worden gewikkeld, vinden wij voor de 18,000 man, die van Witebsk en Mohilew op Smolensko worden gedirigeerd, 170 Kilometer, van Souraj tot Mohilew op den 1en Augustus;

130 Kilometer den 10en Augustus, van Janowiczi tot Dobrianka.

Deze frontuitgebreidheid neemt tot den 15en Augustus zeer langzaam af voor den overtocht van den Dnieper. Daarna wordt zij teruggebracht tot 25 Kilometer en den 17en heeft de slag plaats.

Gedurende den veldtocht van 1813, drie dagen vóór Lützen, bedraagt het front 120 Kilometer, van Leipzig tot Saalfeld op den 30en April. Den 2en Mei is het 20 Kilometer met inbegrip van het 12e korps en, dit buiten beschouwing gelaten, 60 Kilometer. De slag heeft den volgenden dag plaats.

Gedurende den opmarsch naar Bautzen op den 19en Mei bedraagt het front 90 Kilometer, van Bautzen tot Lütkau of 33 Kilometer, van Bautzen tot Hoijerswerda, wanneer men slechts de troepen medetelt, die werkelijk in de actie kunnen zijn betrokken geweest.

De slag heeft den volgenden dag plaats. Onmiddellijk daarna 75 Kilometer frontlengte voor den marsch naar Silezië (Jauer — Breslau.)

Alzoo breidde de Keizer bij den aanvang der operatiën zijne opstellingen zoodanig uit, dat de strategische omvatting werd voorbereid. Zeker zijn dat de gevechtshandelingen, die MOLTKE in 1866 en in 1870 in toepassing heeft trachten te brengen. In 1866 vindt men voor 300,000 man de navolgende frontuitgestrektheden :

250 Kilometer bij de aanvankelijke ontwikkeling ;

350 Kilometer op den 12en Juni ;

160 Kilometer den 26en Juni (waarvan 60 voor het 2e leger, 50 voor de beide andere samen, van Glatz tot Zwickau) ;

200 Kilometer, den 27en Juni, van Niemes tot Habelschwert ;

80 Kilometer, den 29en Juni (waarvan 10 voor elk leger) ;

50 Kilometer, den 1en Juli ;

40 Kilometer den 2en Juli ;

Den 3en Juli wordt slag geleverd.

In 1870 bedraagt op den 1en Augustus het aanvankelijke front voor 500,000 man 150 Kilometer. Den 15en Augustus

beslaan het 1e en 2e leger gezamenlijk 45 Kilometer, van Vigy tot Marbache.

Met betrekking tot de Napoleontische oorlogvoering is alzoo deze quaestie van aanvankelijke strategische groepeerings ten volle opgehelderd.

Deze heeft steeds plaats gehad over aanzienlijke frontlengten, die de noodzakelijke ruimte toelieten om de legerkorpsen naar omstandigheden te doen manoeuvreren en de doelmatigste samenwerking bevorderden. Naar aanleiding hiervan kan het nuttig zijn, er de aandacht op te vestigen, dat men onze nederlagen van 1870 grootendeels wijt aan de versnippering onzer strijdkrachten bij het begin van den veldtocht. Gewoonlijk wordt beweerd, dat onze troepen een cordon" langs de grens opgesteld en bijgevolg overal zwak waren. Niets is minder juist.

In het laatst van Juli is het leger geplaatst als volgt:

1o. De hoofdmacht, dicht opgesteld, bestaande uit het 2e, 3e en 4e korps en de garde, tusschen Rosbrück, Saint-Avold, Boulay en Bouzonville.

2o. Een korps (het 1e, MAC-MAHON) in den Beneden-Elzas.

3o. Een korps (het 5e, DE FAILLY) geplaatst te Bitche en Sarreguemines, ter verbinding van MAC-MAHON met de hoofdmacht.

Uit deze beschikkingen volgde, dat, aangezien de nederlaag tengevolge van de verrassing der divisie-DOUAI bij Weissenburg ons volkomen op de hoogte had gebracht van de opstelling van het leger van den Kroonprins tusschen den linker Rijn-oever en de Vogezes, Maarschalk MAC-MAHON eene bezetting te Straatsburg kon achterlaten, een divisie kon bestemmen om voet voor voet de defilés der Vogezes te verdedigen en zich aan den strijd kon onttrekken.

Door zich daarna te Bitche met het korps van den Generaal DE FAILLY (5e legerkorps) te vereenigen, kon hij onze hoofdmacht weder verzamelen om aan het 1e en het 2e Pruisische leger slag te leveren met de zekerheid van overmacht in getalsterkte.

Inderdaad wordt op den 4den Augustus 1870 ons 1e leger-

korps verdeeld over Reichshofen, Sultz en Weissenburg. Het 5e staat tusschen Bitche en Sarreguemines; het 2e korps rondom Forbach en Spicheren; het 3e tusschen Saint-Avold, Boulay en Teterchen; het 4e te Bouzonville en Teterchen. Eene zwakke flankdekking bevindt zich te Sierck, de garde tusschen Boulay en Courcelles.

Sultz ligt op 60 Kilometer van Sarreguemines en op 35 Kilometer van Bitche; Boulay—Forbach is 40 Kilometer.

Het viel dus gemakkelijk, het leger op den 5den Augustus over eene frontuitbreidheid van 50 Kilometer te vereenigen tusschen Holkingen (op 10 Kilometer ten westen van Forbach) en Bitche.

Den 6den konden het 4e, 3e, 2e en 5e korps in front voorwaarts rukken tusschen Volklingen en la Blies, terwijl het 1e korps (voor het grootste gedeelte) over Bliescastel op de linkerflank van het 2e Pruisische leger zou hebben gedeboecheerd met achterlating van een of twee divisieën (waaronder die van het 7e korps) in de defilés der Vogezen.

Op den 5den Augustus staan de Duitschers met vier legerkorpsen in voorste linie (het 7e, 8e, 3e en 4e) op een dagmarsch van de Sarre; het 10e korps en de garde staan 30 Kilometer achterwaarts. Wellicht zouden zij gedeeltelijk hebben kunnen ingrijpen in een algemeenen veldslag, die den 6den zou zijn geleverd; doch het 9e en 12e korps waren buiten bereik.

Den 5den Augustus was de manoeuvre, die wij zoo even voor den 4den aanduiden, nog mogelijk. In stede van het 3e en 4e korps en de garde vooruit te schuiven, was het genoeg, het 2e korps te doen teruggaan tot in de lijn der andere, terwijl het 1e Bitche vasthield. Op die wijze kon men voor den 7den een grooten veldslag voorbereiden tusschen Creuzwald en Sarreguemines.

Het Fransche leger was alzoo niet „en cordon” opgesteld en zijne aanvankelijke opstellingen waren niet gebrekkig.

De schuld moet niet worden geweten aan de uitgestrektheid van de aanvankelijke frontlijn, maar wel aan de onbewegelijkheid der troepen. Hoe juist de beschikkingen ook zijn, zij

treffen geen doel, indien het element der beweging niet aan haar ten grondslag ligt.

In dat noodlottig tijdperk geloofde ons leger in de kracht van stellingen.

Het had dit zoo echt Fransche beginsel vergeten: oorlogvoeren is aanvallen. Alom zag men, dat het zich vastzette, steun zocht in het terrein. Het wachtte den aanval af en daarin moet de werkelijke oorzaak van de nederlaag worden gezocht.

Nu nog gelooven enkele officieren aan het gewicht van stellingen.

Zij gaan zelfs verder en meenen, dat de vermeerdering in vuuruitwerking, die inderdaad sterk den aanval ten goede komt, voortaan aan stellingen eene grootere waarde schenkt dan vroeger.

Duidelijk is het, dat op het gevechtsveld open en dientengevolge passieve terreinstrooken door geringere krachten kunnen worden vastgehouden dan vroeger en dit zal het mogelijk maken, sterkere afdeelingen aan te wijzen voor den aanval over de actieve zones, gevormd door de doorsneden en bedekte terreingedeelten.

Nimmer echter mag uit het oog worden verloren, dat de eerste voorwaarde van succes in de beweging bestaat. In de toekomst zal haar gewicht zóó groot zijn, dat zwakke, mits goed aangevoerde afdeelingen aan sterkere, doch minder manoeuvreervardige het hoofd zullen kunnen bieden.

De voorstanders van de tactiek der beslissende aanvallen uit het reglement van 1901 deelen deze zienswijze wel, maar zij wenschen die op massa's toe te passen.

Zij beroepen zich op de uitspraak van NAPOLEON: »Indien de tegenstander op één punt wordt doorbroken, wordt al het overige nutteloos en valt dit in elkaar».

Dit is, volgens hen, de formule van de tactische doorbreking en zij willen daaruit besluiten, dat de geliefkoosde wijze van optreden des Keizers in die soort van tactiek bestond.

Dat is wederom een dwaalbegrip, dat bestreden moet worden.

NAPOLEON's aanval wordt gewoonlijk voorbereid door eene omvattende beweging over grooten afstand, met het doel, 's vijands beschikkingen te verijdelen, zijne slagorde te verstoren en hem bij de eindbeslissing in den rug aan te tasten.

Voorbeelden: *Castiglione* (5 Augustus 1796). De aankomst der divisie-SÉRURIER (door FIORELLA aangevoerd) achter den linkervleugel van WURMSER is oorzaak, dat deze plotseling dien vleugel terugtrekt, en de geheele Fransche linie maakt gebruik van dit oogenblik van wanorde om hem aan te vallen (zie het zeer belangrijke verhaal van JOUBERT).

Ulm. De slag wordt aan de Iller voorzien, doch heeft niet plaats. SOULT zou over Memmingen deboucheeren en uitkomen in den rug van den vijand, dien MARMONT, LANNES, MURAT en NEY ten zuiden van Ulm moesten aanvallen.

Jena. Men veronderstelde, dat de Pruisen te Weimar waren; de Keizer trok tegen hen met vier legerkorpsen op; DAVOUT, op 30 Kilometer rechts, moest den 14en den vijand in flank en rug aanvallen ¹⁾; BERNADOTTE verzekerde de verbinding van DAVOUT met de hoofdmacht. De maatregelen der Pruisen verhinderden de verwezenlijking van dit plan.

Eylau. DAVOUT en NEY worden ieder afzonderlijk op de flanken en in den rug der Russen gedirigeerd. De marsch van NEY wordt door de Russen tegengehouden; de aankomst van DAVOUT brengt de beslissing aan.

Regensburg--Eckmühl. DAVOUT moet den vijand aangrijpen en daarna in bedwang houden, terwijl MASSÉNA, die uit Landshut oprukt, bij Eckmühl in zijne linkerflank zal vallen.

De Oostenrijkers werden dientengevolge ten westen van Eckmühl opgedrongen en tot een overhaasten aftocht genoodzaakt.

Wagram. Terwijl de hoofdmacht van het leger in de vlakte

1) Bevel volgens het dagboek van het 3e korps gegeven aan DAVOUT in den avond van den 13en: „De Keizer was voornemens den volgenden dag aan te vallen. Hij gelastte den maarschalk naar Apolda op te rukken, ten einde dit leger in den rug aan te tasten.”

strijdt, rukt DAVOUT op over het plateau van Neusiedel, met opdracht, den vijand te overvleugelen. Met bezorgdheid volgt de Keizer zijn opmarsch en de verschijning onzer artillerie voorwaarts van Neusiedel beslist over het oogenblik van den algemeenen aanval.

Lützen. Terwijl het gros van het leger in front der verbondenen deboucheert, heeft BERTRAND in last, hen in de linkerflank te vallen. Zijn oponthoud deed den Keizer besluiten, zijne manoeuvre te schorsen en den rechtervleugel te omvatten.

Bautzen. NEY, die uit Hoijerswerda oprukte, moest op den rug der verbondenen aanmarcheeren. Hij werd geheel van het gros afgesneden en zijne aarzeling deed 's Keizers plannen mislukken.

De Napoleontische tactiek bestaat alzoo niet in de doorbreking.

Evenmin worden gewoonlijk aanvallen met troepen in massa's uitgevoerd.

Austerlitz. Wij staan met 70 à 75,000 man over een front van 13 Kilometer, van en met le Santon tot gene zijde van Telnitz, alzoo met gemiddeld 5½ man per Meter.

Links hebben MURAT en LANNES 21 à 22,000 man over een front van 3600 Meter, alzoo 6 man per Meter.

Rechts hebben de divisien LEGRAND en FRIANT met de dragonders van BOURCIER en de kurassiers van HAUPOUL 15,000 man over 3000 Meter, alzoo 5 man per strekkenden Meter.

In het centrum komt SOULT met twee divisien (13,000 man) over eene frontlijn van 5000 Meter in gevecht; deze beide divisien (SAINT-HILAIRE en VANDAMME) zetten den strijd bijna tot het einde voort. Zij hebben, op 1200 of 1500 Meter achter zich, de grenadiers van OUDINOT en het korps van BERNADOTTE (18 à 20,000 man) in *zeer open* formatie, die eene snelle beweging in alle richtingen toelaat. Verder nog de garde (5000 man). In 't geheel 37,000 man over eene frontlijn, die, aanvankelijk 5000 Meter lang, zich tot 7000 Meter verlengt; de geheele dichtheid wisselt dus per Meter af van 7 tot 5 man, waarvan gedurende het grootste deel van den tijd hoogstens 2 man per Meter over het gevechtsfront.

Al zoo is de dichtheid op de verschillende punten van het slagveld niet zeer verschillend. 1)

Jena. Het lag in 's Keizers bedoeling, door het ingrijpen van DAVOUT over de zege te doen beslissen. Het inzetten van het 7e, 5e en 4e korps wordt dus slechts als frontaanval bedoeld en geene enkele combinatie ligt daaraan ten grondslag. Evenwel vertoont het tactisch optreden eene zeldzame overeenkomst met dat bij Austerlitz: aangezien na twee uur strijdens de troepen in voorste linie waren uitgeput, »deed men alle troepen, die in reserve stonden, naar de voorste linie oprukken. Het aldus versterkte front wierp den vijand terug en dwong hem tot een ongeregelden aftocht.»

Eveneens kwamen te Austerlitz BERNADOTTE, OUDINOT en de garde de beide divisien van SOULT aflossen toen deze geheel waren uitgeput, na den ganschen strijd te hebben volgehouden met eene dichtheid van 1 à 2 man per strekkenden Meter.

Eylau. Hier vervult het 3e korps de opdracht, die het bij Jena was toegewezen.

In strijd gewikkeld met overmacht, de Russische massa's overal aangrijpende, neemt het tot alle formatien zijne toevlucht, wordt tot den laatsten man in gevecht gebracht en spant zich tot het allernuiterste in.

De partieele voordeelen, die het behaalt, zijn gering en hoogst betwistbaar; door zijne opstelling alleen dwingt het de Russen tot ontruiming van het slagveld: »Daar het Fransche leger in dunne vormen was opgesteld, leed het veel minder verliezen dan de vijand,» zegt het officieele verhaal.

Wagram. Aanvankelijk meende de Keizer, dat de vijand zich bevond ten noorden van Russbach, zoodat hij zijn leger van

1) Opgemerkt dient te worden, dat tot den centralen aanval te voren niet zoo stellig was besloten, als men het wel in de leerboeken wil doen voorkomen: de Keizer had het 5e, 1e, 4e korps, de grenadiers en de garde rondom Girzikowitz en Schlapanitz zoodanig samengetrokken, dat hij hen hetzij naar Pratzen, hetzij naar gene zijde van de rechterflank der Russen kon doen oprukken in verband met de bewegingen, die deze zouden uitvoeren. Een centrale aanval is alleen dan geoorloofd, indien de vijand daartoe door zijne verkeerde bewegingen zelf aanleiding geeft.

het oosten naar het westen liet opmarcheeren, en hij was voornemens zijne grootste kracht te ontwikkelen naar de zijde van Wagram en Aderklaa, toen hij 's vijands bewegingen naar de bruggen van den Donau bemerkte. Hij werd genoodzaakt, aan die zijde gebruik te maken van het korps van MASSÉNA, dat hij in reserve hield, en spoedig daarna van dat van MACDONALD. Nergens beschikt hij meer over eene sterke reserve om zijne aanvallen te kunnen hernieuwen. Gelukkig slaagt DAVOUT er in, den vijandlijken linkervleugel terug te werpen zonder ondersteuning te krijgen. Te Wagram is de dichtheid der strijdende linie aanzienlijk sterker dan bij Austerlitz: 160,000 man worden over omstreeks 22 Kilometer verdeeld, hetgeen neerkomt op 7,5 à 8 man per Meter. De beroemde colonne van MACDONALD is ongeveer 30,000 man sterk over eene frontlijn van 2 Kilometer: alzoo eene dichtheid van 15 man per Meter. In strijd met hetgeen men meent, heeft zij zeer weinig succes gehad. Zooals bekend is, bereikte van deze 30,000 man nauwelijks het tiende deel het doel van den marsch, die nog geen Kilometer bedroeg.

De overigen kwamen echter toch des avonds aan.

Het wil ons nutteloos toeschijnen, nog meer voorbeelden aan te halen: veilig kan gezegd worden, dat de Keizer zijne overwinningen niet met aanvallen in massa's heeft behaald en toch bouwt het reglement van 1901 zijne leer uit die aanvallen op.

Men kan haar, zooals wij hierboven zagen, samenvatten in het optreden van massa's, die, op het gewilde oogenblik, door den bevelhebber in rechte lijn tegen den vijand worden aangevoerd.

Het spreekt ongetwijfeld van zelf, dat de voorbereiding van dezen aanval met de meeste zorg moet geschieden door een onafgebroken, zeer inspannend en onvermoeid optreden, zooals het reglement luidt, waarbij infanterie en artillerie, door het doen samenwerken harer vuurkracht, den vijand uitputten, alvorens hem aan te vallen.

Dit optreden, dat een der phasen vormt van het type van den theoretischen veldslag, wordt alzoo onder het bereik van iederen aanvoerder gebracht. De bevelhebber kiest zijn aan-

vals punt, stelt zijne aanvalsmiddelen daartegenover, voert den strijd om het vuuroverwicht en, wanneer hij de voorbereiding voldoende acht, gaat hij tot den beslissenden aanval over.

Bij het lezen schijnt dit optreden eenvoudig en practisch; in allen gevalle is het duidelijk; doch de theoretici hebben verzuimd, het middel aan te geven, waarover de aanvoerder kan beschikken om te onderkennen of de beslissende aanval voldoende is voorbereid. Dit is inderdaad onmogelijk. Indien het vijandelijk vuur verzwakt of zelfs geheel ophoudt, is dat dan een zeker teeken? Wel neen immers. De vijand kan zijn vuur inhouden, zooals de Turken deden bij Plewna, de Boeren bij Magersfontein en elders.

Eene artillerie zóódanig achter een hoogtekam opgesteld, dat men hare aanwezigheid daar niet vermoedde, die bijgevolg intact is, kan plotseling het vuur openen. De vijand kan met sterke afdeelingen zóódanig achter den kam zijn opgesteld, dat hij niets van de voorbereiding van den aanval heeft te vreezen, zooals de Duitschers het in practijk brachten in het park van Villiers, den dag van den slag bij Champigny.

Dan volgt eene onvermijdelijke nederlaag, zooals men er zoo vele kan aanhalen sedert die na den aanval der Pruisische garde bij Saint-Privat, op 18 Augustus 1870, tot den aanval der Engelschen bij Magersfontein, den 15en December 1899.

In werkelijkheid weet een troep eerst, dat zijn aanval voldoende was voorbereid, wanneer hij in de stelling is doorgedrongen.

Aanvallen kunnen niet beslissend worden genoemd, alvorens zij zijn gelukt.

II.

Van 1 Mei tot 6 Mei 1902 hield Keizer Wilhelm op het Tempelhoferfeld over een deel der gardetroepen een onderzoek naar de geoefendheid in het gevechtsexerceeren der infanterie. Voor de eerste maal werd eene nieuwe tactiek toegepast, voortgesproten uit de lessen van den Zuid-Afrikaanschen oorlog.

Eene keizerlijke nota, die dienaangaande de inzichten der

hoogere bevelvoering weergaf, was te voren aan alle commandanten van legerkorpsen gezonden.

Het terreingedeelte, waarop de inspectie plaats had, heeft den vorm van een trapezium van ongeveer 1400 op 1800 Meter, waarvan de evenwijdige zijden loopen van oost naar west. In den noord-oostelijken hoek ligt een bosch, dat gewoonlijk wordt bezet door de partij, waarop de aanval plaats heeft. In het zuiden een spoorweg, in het westen kazernes. De grond is met gras begroeid en vlak. Een breede straatweg, in het midden 20 à 40 centimeter opgehoogd, doorsnijdt dit terrein van zuid naar noord. Dit is de eenige dekking, die een troep, die uit het zuid-westen komt, kan vinden om het bosch in het noord-oosten aan te vallen.

De aanvaller beschikte over drie bataljons benevens artillerie en cavalerie. Hij kwam uit het zuid-westen en rukte op tegen het bosch, dat door twee bataljons en artillerie werd verdedigd.

Zoodra de voorhoede van den aanvaller verscheen, ontving zij kanonschoten van den verdediger. Onmiddellijk zoud zij een twintigtal manschappen als *éclaireurs* vooruit, die zich verspreidden over eene frontlijn van omstreeks 200 Meter en zich nederwierpen zonder te vuren.

Naarmate het deboucheerde, loste de rest van het voorste bataljon zich in pelotons op, die links aanhielden, om aan het volgende bataljon de noodige ruimte te laten, en zich nederwierpen.

Na verloop van eenige oogenblikken stonden in elk der liggende pelotons groepen van ongeveer 10 man op, snelden met tusschenruimten van 6 à 10 Meter in den looppas vooruit, gingen de *éclaireurs* voorbij en wierpen zich op hunne beurt neder.

Toen het tweede bataljon rechts van het eerste was aangekomen, nam het een dergelijken vorm aan en in elk bataljon werd de aldus begonnen voorwaartsche beweging op dezelfde wijze voortgezet; groepen stonden op, snelden in den looppas vooruit, gingen met groote tusschenruimten door de voorste linie heen en wierpen zich na het halt maken onmiddellijk neer. Het geheel bestond dus uit eene opeenvolging van

liniën met een onderlingen afstand van 30 à 35 Meter. In elke linie lagen de manschappen met groote tusschenruimten van 8 à 15 Meter.

Overall zag men manschappen in snelle beweging zich verplaatsen in dunne liniën of met groepen. De sterkte dezer laatste verminderde voortdurend, naarmate de aanval werd voortgezet.

Toen de voorste linie van het linkerbataljon was aangekomen bij het gedeelte van den straatweg, waarachter liggende manschappen zich konden dekken, hield zij daar halt en verplaatste zich niet meer.

Steeds voorwaarts rukkende, losten zich daar al de andere liniën op, hetgeen eene algeheele vermenging der eenheden tengevolge had; doch, zooals bekend is, bekommeren de Duitschers zich hoegenaamd niet over deze doorenmenging.

Het bataljon besloeg toen eene frontuitgestrektheid van 500 à 600 Meter. Het lag op ongeveer 700 Meter van den verdediger en had nog geen schot gelost. Rechts daarvan had het 2e bataljon den weg overschreden en vormde eene dergelijke linie. Een reservebataljon in zeer open dubbel-colonne volgde. De pelotons snelden achtereenvolgens voorwaarts; terstond na het halt maken wierpen zij zich neder.

Eerst toen werd het vuur over de gansche linie geopend en begon de aanvallende beweging op nieuw. De tirailleurlinie rukte uit zichzelf in gedeelten met sprongen voorwaarts, zonder door van achter komende troepen te worden versterkt of medegesleept, en dat tot het einde van den aanval.

Den 3en Mei deboucheerden de tirailleurs der garde front naar het zuiden. Hunne tegenpartij had zich opgesteld front naar het noorden, den rug naar den spoorweg gekeerd. Hunne manoeuvre was geheel gelijk aan die van den 1en Mei. Het bataljon vormde 7 à 8 achtereenvolgende liniën op afstanden van 30 à 50 pas, om zich ten slotte op te lossen in eene enkele linie van 500 à 600 Meter frontlengte. Toen alle afdeelingen de voorste linie hadden bereikt, werd daar het vuur geopend. Daarna werd de voorwaartsche beweging met kleine afdeelingen en korte sprongen tot den aanvals-

afstand voortgezet, zonder eenige versterking te ontvangen.

Den 5en Mei vond eene kleine afwisseling in de manoeuvre plaats.

De voorste linie opende het vuur, vóórdát alle manschappen daarin waren opgelost, en de reservecompagnieën van elk bataljon, in stede van op grooten afstand gedekt te blijven liggen en van daar hare groepen van twintig man af te zenden, rukten onophoudelijk met groote tusschenruimten op de flank der sectiën voorwaarts, wierpen zich onmiddellijk na het halt houden neder en zonden steeds door hare tirailleurzwermen vooruit.

De aanval werd besloten met eene overvleugeling, uitgevoerd door het reserve-bataljon.

Zoodra aldus de artillerie des verdedigers de infanterie van den aanvaller belet, in gesloten orde terrein te winnen, lost deze zich op, ten einde met zoo min mogelijke verliezen den afstand te bereiken, alwaar zij meent, dat haar eigen vuur afdoende uitwerking zal hebben. Wanneer het haar is gelukt, al hare manschappen in ééne linie op te stellen op ongeveer 700 Meter van den vijand, opent zij het vuur, snelt daarna met échelous en in korte sprongen voorwaarts, zonder dat de linie anders wordt versterkt dan door de eigen bataljonsreserve, waarvan de sterkte afwisselt van eene compagnie tot een peloton.

Het is duidelijk, dat men daarin slechts eene gevechtshandeling moet zien, waartoe een troep zijne toevlucht moet nemen om onder het vuur eene vlakke open ruimte door te trekken. In doorsneden of bedekt terrein zouden vele manschappen worden opgehouden en de richting verliezen. Al is het zeker, dat eene aldus uitgevoerde oplossing voordeelen aanbiedt met betrekking tot vermindering aan verliezen, toch staan daar ernstige nadeelen tegenover.

Het zou moeilijk vallen onder het vuur manschappen, die ver uit elkaar liggen, weder te doen opstaan en hen zelfs in de gewenschte richting te doen oprukken.

Daar de tirailleurlinie over bijna niets beschikt om hare verliezen aan te vullen, wordt zij tot het oogenblik van den aanval steeds zwakker en een tegenaanval van infanterie zou dan voor haar zeer gevaarlijk zijn.

Reeds in September 1900, tijdens de groote Kaiser-manöver nabij Stettin, waarbij twee legerkorpsen van drie divisiën tegenover elkaar stonden, had zich de invloed van den Zuid-Afrikaanschen oorlog door nieuwe gevechtdispositiën doen gevoelen: overgang van den marschvorm tot de verspreide orde zonder bewegingen dwars door het terrein in eene voorbereidende gevechtsformatie; bezetting van de geheele frontlijn door eene zoo dicht mogelijke tirailleurlinie; na eene krachtige voorbereiding door vuur: de aanval, uitgevoerd zonder ondersteuningstroepen of reserves.

Waar wij in 1889 gedurende den opmarsch tot den aanval over eene diepte van 500 Meter vijf tot zes man per strekkenden Meter aantreffen, erkennen in 1900 de Duitschers, dat eene dergelijke massa nimmer zou kunnen voorwaarts rukken onder het vuur eener tirailleurlinie of van eenige stukken geschut.

Sedert dat tijdstip zien wij inderdaad geene zoogenaamde beslissende aanvallen meer uitgevoerd door in reserve gehouden massa's. De aanval wordt alleen door de tirailleurliniën beslist. Verder wordt met de meeste zorg het terrein benut om zich aan het gezicht te onttrekken, terwijl gevaarlijke hoogten niet worden overschreden, alvorens men zich eerst heeft ontwikkeld. Gedeelten van de tirailleurlinie, die in liggende houding niet goed het terrein kunnen overzien, nemen de knielende houding aan. Men hecht er zóóveel gewicht aan, den vijand een minder kwetsbaar doel aan te bieden, dat, wanneer de tirailleurlinie halt houdt en tot verbetering van het schootsveld de terreingesteldheid eenē kleine voorwaartsche beweging van enkele groepen noodig maakt, deze verplaatsing geschiedt zonder dat de manschappen zich oprichten: op de knieën kruipen zij vooruit.

De liggende houding wordt met de grootste zorg onderwezen. Het bestendig gebruik, dat men er van maakt, levert dit groote voordeel op, dat, wanneer de troep daaraan gewoon is geworden, hij het liggen en, wat van nog grooter gewicht is, het weder opstaan zal uitvoeren als bewegingen, die hem op het exercitie-terrein zijn ingeprent. Op die wijze gaan de Duitschers zoo-

veel mogelijk de vrees tegen, die door velen wordt gedeeld, dat, onder het vuur, een liggende troep niet meer vooruit zal zijn te krijgen. In dat opzicht zal de gewoonte een machtige bondgenoot van den aanvoerder zijn.

De liggende houding vermindert de kwetsbaarheid en in nog grootere mate de zichtbaarheid van den troep. Zij is in den strijd onontbeerlijk. Terecht zijn de Duitschers dermate van dit beginsel doordrongen, dat, indien reserveafdeelingen door eene hindernis worden tegengehouden, zij gaan liggen, zelfs wanneer zij slechts enkele minuten ter plaatse mochten vertoeven. In 1902, tijdens de groote Kaiser-manöver, gehouden nabij Küstrin door het 3e en 5e korps, treedt de nieuwe tactiek nog sterker op den voorgrond.

Onder de tonen der muziek ondernomen aanvallen van voorheen, uitgevoerd door over verscheidene liniën in de diepte opgestelde troepen hebben nergens meer plaats.

Hetzelfde geldt aangaande de wijze van versterking der tirailleurliniën, hetgeen steeds met bepaalde eenheden geschiedde, die eerst op twee gelederen, daarna op één gelid marcheerden, totdat zij de linie zóó dicht waren genaderd, dat zij zich daarin konden oplossen.

Van dien tijd af kan de ontwikkeling van den aanval worden geresumeerd.

Het voorterrein wordt in twee zones verdeeld (de eene van 1800—700 Meter van den vijand, de andere van 700 Meter tot aanvalsafstand).

In de eerste zone verspreidt de aanvaller zich alleen dan, indien dit door het terrein geboden wordt. Hij gaat afdeelingsgewijze en zonder vuren voorwaarts, gebruik makende van alle gedekte naderingswegen tot ongeveer 700 Meter. Op die wijze wordt de tweede zone bereikt. Dan wordt de tirailleurlinie gevormd. Zij opent het vuur en snelt met vlugge, kleine sprongen voorwaarts. Achter de vuurlinie (liggende tirailleurs) bevinden zich twee, drie, vier dergelijke liggende tirailleurliniën, die niet vuren. Elke linie wordt gevormd door geheel op zichzelf staande gedeelten, die volgens de aanwijzin-

gen van hun commandant oprukken, naarmate het voorliggend terrein, tengevolge van de beweging der voorafgaande afdeeling, open komt.

Op 800 of 900 Meter van deze tirailleurliniën en in de bedekte terreingedeelten zijn de reserves opgesteld, gewoonlijk met compagnieën in pelotonscolonne. Geen bataljonsverband. Iedereen ligt.

Aldus is onder den invloed van den Zuid-Afrikaanschen oorlog de Duitsche infanterie sedert drie jaren opgeleid, zich stipt te gedragen volgens de beginselen van ons reglement van 1875, door ons zoo ter kwader ure losgelaten.

Het oprijden der artillerie geschiedt zoo gedekt mogelijk. Zij treedt in werking, zoodra de aanval begint. De infanterie gaat onophoudelijk voorwaarts. De batterijen verplaatsen zich weinig en begeleiden de infanterieaanvallen niet op den voet; doch, wanneer een rand op het punt is te worden genomen, snellen zij er vlug heen, ten einde gelijk met de infanterie aan te komen.

De Maxim-mitrailleuses worden voortgetrokken door met vier paarden bespannen voorwagens en bediend door manschappen der jagerbataljons. De wagens, die tot haar vervoer dienen, worden gedekt achter den hoogtekam opgesteld. De bedieningsmanschappen nemen de mitraillease op en dragen haar met tweeën aan boomen bij wijze van draagbaar. De machine wordt op den grond geplaatst. Zij steekt slechts 40 of 50 centimeter boven het terrein uit. Het geheele bedieningspersoneel knielt. Alles is zeer weinig zichtbaar. De officieren geven den opzet aan, die somtijds 2000 Meter bedraagt. De zes stukken eener batterij geven soms een zeer heftig vuur af. Er wordt met één stuk, soms met alle stukken te gelijk gevraagd. Het gebruik van mitrailleuses zal in de toekomst al meer en meer algemeen worden. De aan de divisieën toegevoegde cavalerie verricht niet slechts den veiligheidsdienst van nabij, maar is bovendien met de opheldering belast. Werkelijk zien wij een regiment cavalerie aan elke divisie toegevoegd, en in verband met de noodzakelijkheid om in groote frontuitbreidheden te marcheeren, schijnt deze maatregel van nu af onontbeerlijk. Duitsche divisieën worden bij haren marsch

naar den vijand dikwijls gescheiden door tusschenruimten van 15 Kilometer; doch, naar gelang de strijd nadert, wordt het front smaller, zoodat het, bij het verkrijgen der eerste voeling, niet meer dan 4 of 5 Kilometer bedraagt. De rest der cavalerie treedt bijna steeds in massa op en dikwijls stelt de Keizer haar onder zijn rechtstreeksch bevel. Dit is voor hem een geliefkoosde sport.

Zoo heeft hij zich op 11 September 1902 aan het hoofd gesteld van een cavaleriekorps van twee divisiën, waarmede hij heeft gedeboucheerd zuidwaarts om Tempel en op 1500 Meter westwaarts van dit dorp, ten einde de 41e infanterie-divisie in alle richtingen aan te vallen.

Prins ALBRECHT, de hoofdscheidsrechter, besliste dat de divisie in de pan zou zijn gehakt.

Den volgenden dag rijdt het cavaleriekorps, steeds onder bevel van den Keizer, in een wijden hoog oostwaarts en deboucheert op het slagveld, in den rug, geheel zooals CONDÉ bij Rocroy. Naarmate het dichterbij komt, worden regimenten geformeerd en, zoodra zij gereed zijn, zendt de Keizer deze in verschillende richtingen ten aanval uit. De scheidsrechter beslist, evenals den vorigen dag, dat alles is neergesabeld of gevangen genomen.

Het gevecht te voet wordt niet gevoerd. Terwijl de infanterie hare tactiek geheel en al heeft gewijzigd, schijnt het, dat de cavalerie is teruggekeerd tot die van SEYDLITZ bij Künersdorf, den 12den Augustus 1759.

Het is bekend, dat zij daar bijna werd vernietigd en dat hare opoffering de nederlaag van het Pruisische leger niet kon verhinderen, hoewel zij toen slechts werd beschoten uit vuursteen-geweren; maar nieuwe denkbeelden schijnen te gaan doordringen.

In een artikel in het *Militär Wochenblatt* van 8 December 1.1. schreef Generaal PELET-NARBONNE: Zouden er zich bij groote cavalerieaanvallen aan het einde van manoeuvre-veldslagen (welke aanvallen als 't ware het Napoleontische tijdvak weergeven) geene omstandigheden voordoen, waarin het zijn nut kon hebben, het optreden der cavalerie te doen samengaan

met dat van met karabijnen bewapende tirailleurs, aan de defilés bijv., die op 's vijands terugtochtslijn voorkomen?

Indien de aanval met het blanke wapen onuitvoerbaar is, zal het der cavalerie zeer moeilijk vallen, eene gelegenheid te vinden om zich nuttig te maken, zelfs in het gevecht.

Retgeen voorafgaat zou geene voldoende inlichting geven betreffende den stand der denkbeelden in Duitschland, indien de quaestie niet zeer duidelijk ware opgehelderd door den Duitschen Generaal VON DER GOLTZ, den schrijver van het merkwaardige werk: *Das Volk in Waffen*.

In eene merkwaardige studie, te Londen gepubliceerd door de *National Review* in haar Novembernummer van 1903, stelt de generaal op den voorgrond, dat, uit een strategisch oogpunt, de gebeurtenissen van den Zuid-Afrikaanschen oorlog de juistheid der oude voorschriften en beginselen slechts bevestigen. In dat opzicht valt niets te leeren.

Uit een tactisch oogpunt is het geheel anders.

»De lessen van den Zuid-Afrikaanschen oorlog», zegt hij, »hebben gevolgen van wijdere strekking dan die, welke naar aanleiding van een oppervlakkig onderzoek aan het licht treden.

De Boerenoorlog zal in zeker opzicht een geheel tijdvak in de krijgsgeschiedenis beheerschen. Voor de eerste maal heeft deze oorlog een einde gemaakt aan de meening, die de veldtochten van NAPOLEON bij ons hebben gevestigd, dat de overwinning kan worden bevochten door het gebruik van troepen in massa's.

Toen waren de wapens primitief, onvolkomen, en de eene soldaat gold den anderen. Het kwam er hoofdzakelijk op aan, een zoo groot mogelijk aantal op een zwak punt te verzamelen. Dan was men daar ook de sterkste.

NAPOLEON's meesterschap in de kunst van troepenleiding lag in de vlugge vereeniging van talrijke bataljons en honderden kanonnen op één punt van het gevechtsveld.

Sedert hebben wij getracht, hem in deze wijze van handelen na te bootsen. De veldslagen van 1870 leveren het bewijs en bij kaderoefeningen, stafoefeningsreizen, oefeningen op de kaart, stellen wij ons, bij het toekennen van overwicht aan

een der partijen, bloot aan het gevaar, vertronwen te stellen in eene domme opsomming der beschikbare strijdkrachten. Deze dwaling geldt evenzeer ten aanzien van de door niets te motiveeren phasen, waarin men den veldslag heeft willen verdeelen, en die reeds zijn bepaald alvorens te zijn ingetreden.

Dat alles is veranderd.

De Zuid-Afrikaansche oorlog heeft geleerd, dat eene enkel werktuigelijke groepeerings van troepen op het hedendaagsche slagveld van niet den minsten invloed is geweest. En dat is wellicht het gewichtigste resultaat, de meest treffende openbaring, die hij ons heeft geschonken. Dat zal waarschijnlijk van grooten invloed zijn op de ontwikkeling der krijgskunde in Europa.

De kogel van het tegenwoordige infanteriegeweer kan met zijne gestrekte baan gemakkelijk vier of vijf man doorboren, die achter elkaar zijn opgesteld. De soldaat, die vóór loopt, is geene beschutting meer voor dengene, die hem volgt, en deze strekt evenmin den eersten tot steun.

Infanterie in gesloten orde en in diepe opstellingen zal dikwerf minder kans hebben, zich van eene vijandelijke positie meester te maken, dan eene goed aangevoerde tirailleurlinie, die behendig en vastberaden voorwaarts rukt.

Het in Zuid-Afrika waargenomen feit, dat tot versterking van het vuurfront bestemde ondersteuningstroepen dit op open terrein slechts zelden konden bereiken, bewijst, hoezeer het noodzakelijk is, het gewone stelsel van aanvulling der linie te laten varen. Indien het terrein dekking oplevert, kunnen de ondersteuningstroepen gedekt worden opgesteld, totdat men die noodig heeft. In alle andere gevallen is het beter, dat zij in de vuurlinie zijn.

In hunne langdurige tirailleurgevechten hebben de Boeren dikwijls een gedeelte hunner strijders uit de linie teruggehaald, ten einde hunne zenuwen tot bedaren te brengen, hunne kalmte terug te krijgen en hunne geweren te laten afkoelen. Het schijnt, dat het verstandig zal zijn, hen na te volgen.

Tot nu toe hebben wij getracht, ter verkrijging van dichte vuurliniën, op het gevechtsfront zooveel mogelijk geweren te

plaatsen. Dit kan in beslissende oogenblikken nog gerechvaardigd zijn; maar tot dat oogenblik zullen wij goed doen, met bezadigdheid te handelen. De in Afrika opgedane ondervinding leert, dat, door de vuurlinie tot het uiterste te versterken, een oogenblik aanbreekt, waarin de verliezen zóó zwaar zijn, de houding van iederen schutter zóó ongemakkelijk wordt, dat de vermeerdering van het aantal geweren in de linie met de uitwerking geen gelijken tred houdt. Het verdient de voorkeur, in de vuurlinie te zorgen voor een ruimen toevoer van munitie, waarin de Turken bij Plewna nooit zijn overtroffen. Het repeteergeweer geeft eene vermeerdering aan vuurkracht, zonder dat daaraan noodwendig een grooter aantal manschappen ten offer worden gebracht.

Het is duidelijk, dat dit quaestiën van ondergeschikten aard zijn, die een ieder kan oplossen; maar hoofdzaak voor ons is het feit, dat, al is een groot aantal troepen tegenover een punt vereenigd, dit nog weinig beteekent, terwijl het voornaamste gelegen is èn in de methode, om gedurende den strijd den troep in de hand te houden, èn in de wijze, waarop den tirailleur is geleerd, zich te gedragen. Dit staat in nauw verband met de toekomstige opleiding onzer soldaten.

Hetzelfde geldt ten aanzien van de artillerie.

De wanverhouding van het geschut, aan weerszijden in gevecht gebracht, gaf vaak tot grooter verbazing aanleiding.

In den laatsten tijd hebben alle Europeesche legers hunne artillerie aanzienlijk vermeerderd en onze artilleristen wenschen, dat zij niet meer slechts met batterijen behoeven op te treden.

Zij zijn van meening, dat eene brigade of op zijn allerminst een regiment artillerie de kleinste eenheid zijn moet, die steeds vereenigd dient te blijven.

Met hunne zwakke strijdmiddelen hebben de Boeren met geheel op zichzelf staande vuurmonden gewerkt. De vernietigende uitwerking, die in onze schietkampen een nieuwere vuurmond teweegbrengt, heeft ons gedurende langen tijd alles doen verwachten van het vermogen der artillerie, tot voorbereiding van den aanval. Overal, waar een aanval werd afge-

slagen, heeft de critiek maar altijd door beslist, dat de noodzakelijke voorbereiding door artillerievuur onvoldoende was geweest.

Dit verwijt mag de Engelschen niet treffen. Zij hebben steeds gezorgd, hunne artillerie krachtig te doen optreden, alvorens de infanterie naar den vijand oprukte. Een geloofwaardig ooggetuige, die den oorlog van 1870 medemaakte en in December streed bij Beaugency, waar de geschutstrijd bijzonder hevig was, acht het artillerievuur bij Colenso veel heviger, ook al wordt rekening gehouden met de gewijzigde tijdsomstandigheden. Zoodra de granaten begonnen in te slaan, werden de oevers der Tugela, waar de Boeren en tirailleur waren opgesteld, plotseling aan het gezicht onttrokken door eene dichte wolk van stof en afgerukte steenbrokken. Toch was de uitwerking onbeduidend. Hier en daar werd een Boer achter eene rots licht gekwetst.

Toen de Engelsche infanterie naderbij kwam, barsfte, ondanks al dat geschiet, het geheel onverzwakt, vernietigend vuur der Boeren achter deze stofwolken los. Dit moet ons te denken geven. Hoe machtig ons geschut ook zijn moge, wij kunnen niet langer hopen, door een voorafgaand artillerievuur onze infanterie te ontlasten van het zwaarste gedeelte harer taak. Beide wapens moeten in de nauwste samenwerking optreden. Eerst wanneer de infanterie den gedekten vijand zóóveel is genaderd, dat hij verplicht is, zijn hoofd buiten zijne loopgraven en zijne kuilen te steken, evenals een schildpad, die den kop buiten haar schild te voorschijn brengt, kan de artillerie met afdoend succes hare granaatkartetsen benutten. In alle andere gevallen niet.

Een geheel afzonderlijk, op een goed gekozen punt opgesteld kanon der Boeren is dikwijls in staat geweest, met goed gevolg een langdurigen strijd te voeren tegen in eene lange linie opgestelde Engelsche batterijen.

Evenals bij de infanterie, is het vraagstuk niet op te lossen door de massa en door de samenvoeging van talrijke batterijen, aanzien de verliezen, veroorzaakt door de projectielen des vijands, toenemen naarmate onze stukken dichter bij elkaar staan.

Ook daar is er eene grens, wanneer de vermeerdering in getalsterkte niet de uitwerking, doch slechts de verliezen doet stijgen

Ten einde de gemoederen tot bedaren te brengen, die angstig mochten zijn geworden door die herhaalde bewijzen, dat het groepeeren alleen van menschenmassa's en materieel niet meer met volle gerustheid de overwinning verzekert, en die daarom wantrouwen opvatten tegen ons militaire stelsel en onze ontzaglijke legers, moeten wij er bijvoegen, dat het gewicht der getalsterkte in den krijg niet moet worden miskend of beschouwd als in strijd met hetgeen wij zoo even hebben aangetoond.

De Zuid-Afrikaansche oorlog heeft ons tevens het meest doorslaand bewijs geleverd hiervan: dat de wezenlijke oorzaak van het succes der Engelschen schuilt in hunne groote meerderheid aan soldaten en oorlogsmaterieel. Het Fransche spreekwoord: »Le bon Dieu est avec les gros escadrons" heeft nog niets van zijne waarde verloren.

Wij beweren slechts, dat de beslissing niet meer alleen kan worden verkregen door het bloote aantal op een of ander punt van het slagveld in werking gebrachte geweren en kanonnen en ook, dat in een toekomstigen oorlog de uitkomsten daarvan niet afhankelijk zullen zijn. Meer dan vroeger zullen de resultaten afhangen van eene oordeelkundige verdeeling der troepen over het slagveld.

Gewichtiger nog dan de geniale leiding der massa's op het strijdtooneel zal zijn het voorzien van de wijze, waarop zij kunnen worden ontwikkeld, om van hare wapens een zoo goed mogelijk gebruik te maken.

Hij, die verstaat hoe men 's vijands hoofdmacht met een deel zijner strijdkrachten kan binden en de rest der troepen tot vrije beschikking in de hand weet te houden, zal, zooals NAPOLEON bij Austerlitz, de zege wegdragen.

Dit leidt ons tot eene andere, bijna even gewichtige les uit den Boerenoorlog en wel de buitengewone defensieve kracht, die zich heeft geopenbaard tegen rechtstreeksche frontaanvallen, zelfs indien de frontlijn slechts zwak was

bezet. De vuursnelheid onzer repeeteergeweren vergoedt tot zekere hoogte het gemis aan getalsterkte. Tot het behouden van verdedigende stellingen kunnen wij, naar het schijnt, verder gaan dan wij vroeger meenden in de toepassing van het beginsel van spaarzaamheid in het gebruik der strijdkrachten. De Boeren zijn in de toepassing gelukkig geweest. Bij den aanvang van den oorlog werd in alle gevechten de gevreesde omvattende beweging verijdeld door eene snelle uitbreiding hunner frontlijn.

Elk stelsel echter heeft zijne zwakke zijden, al moge het onder zekere omstandigheden schitterende gevolgen hebben. Dit zwakke punt ligt op de flanken en in het gemis aan reserves, omdat deze laatste dan tot verlenging der frontlijn moeten worden aangewend.

De uitbreiding der stelling is aan grenzen gebonden, wanneer dit middel tegen goede Europeesche troepen wordt toegepast. Als het front te zwak wordt verdedigd, kan de linie volgens de oude methodes worden doorbroken en verstrooid en dan zouden de cavaleriemassa's, gelijk voorheen, lauweren op het slagveld kunnen plukken.

Eenvoudige stellingen met naderingswegen, die nit de flanken goed onder vuur kunnen worden gehouden en waarbij verplaatsing der frontlijn mogelijk is, zullen in de toekomst voor het zwakke gedeelte der linie doelmatiger zijn. De afdelingen zullen echter niet in rechte liniën moeten zijn opgesteld, maar op een bepaalden afstand achter de flanken geëchelonneerd.

Met betrekking tot de bewegelijkheid en de noodzakelijkheid voor den aanvaller om te manoeuvreren alvorens door te tasten, zullen wij het nieuwste verschijnsel onderzoeken, dat zich in den Zuid-Afrikaanschen oorlog heeft voorgedaan, namelijk het gebruik in groote hoeveelheid van bereden infanterie.

Voor de volgende oorlogen heeft men aan dit wapen eene groote toekomst voorspeld, maar men vergat daarbij in aanmerking te nemen, hoezeer bij het uitbreken van een oorlog de strijdkrachten in Europa verschillend zijn gegroepeerd.

Indien echter bij een oorlog van westelijke tegen oostelijke staten de gebeurtenissen zich aan de Russische grenzen zouden afspelen op dergelijke wijze, als wij ten aanzien van den Zuid-Afrikaanschen veldtocht beschreven, zouden wij aan het gebruik van groote korpsen bereden infanterie kunnen denken. Ruimte genoeg zou aanwezig zijn voor ondernemingen op groote schaal, gericht tegen 's vijands rug om zijne flanken heen. Die ruimte is echter, naar wij meenen, niet voldoende met het oog op de reusachtige Europeesche legers, en hetgeen kan worden aangevoerd ten gunste van de bereden infanterie heeft daarop niet in het minst betrekking.

Bij operatiën op grooten afstand van het voornaamste gedeelte van het oorlogstoneel zal bereden infanterie, zelfs in Europa, goede diensten kunnen bewijzen, maar dan moet zij buiten beschouwing blijven op die punten, waar de beslissing valt.

Laten wij niettemin aan haar een voorbeeld nemen, wat aangaat de bewegelijkheid, waarnaar wij voor al onze wapens moeten streven en die voor actieve operatiën onontbeerlijk is. Tot vermeerdering onzer krachten dienen wij bovenal op die bewegelijkheid te rekenen."

Zoals men ziet, bevestigen de beschouwingen van Generaal VON DER GOLTZ slechts de beginselen van ons reglement van 1875. Zij breken over de zoogenaamde beslissende aanvallen den staf.

De Engelschen zijn intusschen op de nieuwe banen nog verder voortgeschreden.

De groote manoeuvres van 1903, onder leiding van Veldmaarschalk Lord ROBERTS, zijn bijzonder belangwekkend geweest. Zij hebben in de omstreken van Salisbury tegenover elkaar gesteld het 8e legerkorps, 17,000 man sterk, onder de bevelen van Generaal FRENCH, en het 2e legerkorps, ter sterkte van 14,000 man, aangevoerd door Maarschalk WOOD.

Eene korte beschouwing der troepenbewegingen tusschen

den 14en en 17en September stelt in staat, zich rekenschap te geven van de denkbeelden, die thans ingang vinden in de hoogere kringen der Engelsche bevelvoering.

Den 14en September houdt Maarschalk WOOD zijne troepen bij elkaar. Hij marcheert zijn tegenstander tegemoet, die, tengevolge van vooraf uitgevaardigde beschikkingen, in twee groepen is gesplitst.

De eene, onder de bevelen van Generaal BRUCE HAMILTON, bevindt zich op zóódanigen afstand, dat Maarschalk WOOD, door haar op te houden, zich met eene sterke numerieke meerderheid op de andere zou kunnen werpen, aangevoerd door Generaal FRENCH.

Reeds aanstonds kunnen wij constateeren, dat de cavalerie der beide partijen geenszins wordt gebruikt in overeenstemming met de denkbeelden, die thans in de continentale legers ingang vinden. Van haar wordt geene enkele inlichting verlangd, die zij, door zien alleen, zou kunnen verkrijgen; doch men neemt aan, dat cavalerie, die door gewerschoten van een onzichtbaren vijand wordt tegengehouden, niet meer den ophelderingdienst kan verrichten met dezelfde middelen als vroeger. Slechts door het gevecht te voet kan zij de gordijnen verscheuren, waarachter de tegenstander zich verborgt, en de opstelling verkennen.

Eene rivier, de Lambourn, verspert de marschrichting van Maarschalk WOOD. Deze laat zoo spoedig mogelijk hare overgangen bezetten. Zijne cavalerie rijdt er heen door een snellen marsch van 24 Kilometer en houdt de débouchés vast.

Denzelfden dag schuift Generaal FRENCH, die, alvorens de beweging te beginnen, zich met Generaal BRUCE HAMILTON wenscht te vereenigen, zijne cavalerie in diens richting vooruit, ten einde op die wijze de verbinding met hem te verzekeren. Daartoe verricht deze cavalerie een nachtmarsch van 65 Kilometer en bereikt Newbury. Den 16en snelt zij Generaal BRUCE HAMILTON tot Wantage tegemoet en keert daarna met hem tot Newbury terug.

Zij handelt alzoo niet als ophelderende cavalerie, maar als

een tactisch korps. De ophelderingdienst wordt toevertrouwd aan vrij talrijke, maar zwakke patrouilles, die alleen in opdracht hebben, den schijnbaren omtrek van het gordijn des tegenstanders uit te vorschen.

Wanneer de eskadrons op eenige hindernis stuiten, geweervuur van bereden infanterie of bedreiging door vijandelijke cavalerie, maken zij menigvuldig halt, stijgen af en openen over het geheele front een krachtig geweervuur. Intusschen rijdt een gedeelte zoo snel mogelijk om de hindernis heen en tast den tegenstander in flank of rug aan.

Aan bereden infanterie wordt aanbevolen, zich op verren afstand zorgvuldig te beveiligen. Stijgt zij niet lang te voren af, zoo loopt zij kans door cavalerie te worden verrast en opgelicht. Heeft zij daarentegen tijd gehad tot afstijgen, dan kan cavalerie haar onmogelijk te paard aanvallen.

Meenen cavalerie en bereden infanterie, dat zij aan artillerievuur kunnen zijn blootgesteld, dan breiden zij hare formatiën uit; de pelotons worden op één gelid geplaatst met tusschenruimten tusschen de ruiters van 4 à 5 Meter. Nochtans schijnt dit middel om verliezen te vermijden minder afdoende dan vlugheid van beweging om van dekking tot dekking te snellen.

Het gewicht, dat aan het cavalerievuur wordt toegekend, wordt vermeerderd door de Maxim-mitrailleuse en het automatische kanon van 37 millimeter — zoogenaamde pom-pom — bij elk regiment ingedeeld. Deze stukken worden door cavaleristen bediend.

Bovendien is de verhouding aan rijdende artillerie grooter dan in alle andere vreemde legers. De Engelschen voegen twee, somtijds drie batterijen rijdende artillerie toe aan elke cavaleriebrigade.

In een zijner critieken zeide Lord ROBERTS:

»In Zuid-Afrika schreven wij het mislukken onzer pogingen in het verkrijgen van inlichtingen gewoonlijk toe aan de volkomen bekendheid met het terrein, die de Boeren bezaten, en aan hunne aangeboren behendigheit om zich te verbergen.

Onze jongste manoeuvres hebben evenwel duidelijk in het licht gesteld, dat de grootere dracht der geweren, het rookzwakke buskruit en de grootere verspreiding der troepen het verkrijgen van inlichtingen zeer moeilijk zullen maken. Wij hebben het voorbeeld voor oogen gehad van een klein korps, dat er in slaagde, zich aan het gezicht te onttrekken en door een hevig vuur den vijand dermate aangaande zijne getalsterkte wist te misleiden, dat deze meende, verscheidene bataljons tegenover zich te hebben en een eskadron voor eene brigade aanzag. Dat is eene zaak, waaraan wij in de toekomst veel aandacht moeten schenken, en officieren, die op verkenning worden uitgezonden, dienen er voortaan op voorbereid te zijn, alles in de waagschaal te moeten stellen, willen zij aan hun chef betrouwbare gegevens kunnen verschaffen."

Eene grootere verspreiding der troepen onder het vuur verhoogt nog het gewicht, dat de cavalerie door bewegelijkheid verkrijgt, hetzij het geldt een zwak punt van de gevechtlinie te versterken of wel een zwak gedeelte der vijandelijke linie aan te vallen. Door een verstandig gebruik van dit vermogen, gepaard met eene oordeelkundige toepassing van de uitwerking der nieuwere vuurwapens, zal aan de cavalerie in de toekomst eene schoone taak ten deel vallen, zoowel bij het bemoeilijken van den opmarsch der vijandelijke infanterie als bij den aanval op hare flanken.

Op grond van dezen gedachtengang werd de cavalerie op 17 September gebruikt, den dag van den slag tusschen Maarschalk WOOD en Generaal FRENCH. Aan beide zijden werd zij met de andere wapens in nauwe verbinding gehouden en gedurende den ganschen dag betoonde zij de grootste werkzaamheid, hetzij door het gevecht te voet, te chargeeren of wel door het vuur der aan haar toegevoegde artillerie, harer mitrailleuses en pom-poms.

Zoodra de infanterie komt binnen het bereik der verste dracht van de vijandelijke artillerie, ontwikkelt zij zich in tirailleurliniën met 4 of 5 Meter tusschenruimte tusschen de manschappen. Zoowel de tirailleurlinie als de ondersteunings-

troepen en reserves nemen die formatie aan. Men bekommert zich bij de ontwikkeling in doorsneden terrein niet in het minst om eene vermenging der sectiën van wellicht alle compagnieën. Aanvankelijk ontwikkelt eene brigade infanterie, die vier bataljons van acht compagnieën telt, gewoonlijk twee bataljons in het haar aangewezen front en houdt de beide andere in reserve. Al die bataljons zijn in twee, somtijds drie liniën opgelost met een onderlingen afstand van 200 tot 300 Meter. Aangezien de compagnieën vaak met groote onderlinge tusschenruimten zijn opgesteld, waarin de ondersteuningstroepen worden opgelost, beslaat het bataljon soms 600 à 800 tot 1000 Meter frontbreedte. Dikwijls wordt het vuur tusschen 1500 en 1000 Meter geopend. Daarop volgt dan een hevig vuurgevecht over de gansche frontlijn. Elk bataljon heeft eene mitrailleuse, die in de tirailleurlinie wordt opgesteld.

Het valt niet te betwisten, dat deze lange liniën zeer moeilijk zijn te overzien en te leiden. Niettegenstaande hare wijde opstelling, zijn zulke formatiën onbuigzaam; zij leenen zich slecht tot gebruikmaking van steunpunten en tot den marsch in bedekt terrein. Zij zijn even kwetsbaar als eene flankcolonne met sectiën, die met tusschenruimten zijn opgesteld, wegens de methode van vuren der moderne artillerie, waardoor eene zeer breede strook gelijkmatig kan worden bestrooid.

De artillerie past vooral het rechtstreeksche vuur toe. Zoo- dra zij gereed is, opent elke batterij het vuur. Zij ondersteunt den infanterieaanval van nabij; de zware artillerie wordt gebruikt volgens de inzichten der hoogere bevelvoering.

Vooraf wordt in het gevecht gestreefd naar overvleugeling. De manoeuvre op 17 September geeft daarvan een voorbeeld.

Tegenover den offensieven opmarsch van Generaal FRENCH had Maarschalk WOOD stand gehouden bij Lambourndown, op omstreeks 50 Kilometer van zijne aanvankelijke positie. Hij had stelling gekozen en dekkingen opgeworpen. Generaal FRENCH begon terstond op grooten afstand eene onttrekkende beweging, waardoor Maarschalk WOOD genoodzaakt werd, zijne

opstelling prijs te geven en het gevecht aan te nemen buiten de strook, waarin hij het had voorbereid. Generaal FRENCH schroomde niet, met 17,500 man zijn front over 16 Kilometer nit te breiden, met het oog op de noodzakelijkheid om alle beschikbare strijdmiddelen in werking te brengen. De aanval, uitgevoerd met behulp van sterke reserves en voorbereid door een hevigen strijd om het vuuroverwicht, is alzoo geheel op den achtergrond getreden.

Evenals in Duitschland, wordt op het govechtveld slechts de liggende houding toegepast. Men is er zóó op bedacht, de zichtbaarheid te verminderen, dat voor alle troepen de veldtenue gelijk is. De cavalerie wordt alleen door sporen van de infanterie onderscheiden. In plaats van de karabijn is zij bewapend met het nieuw-model Lee-Metfordgeweer, waarvan de kolf rust in eene soort lederen emmertje, dat links van het zadel hangt, ter vermindering van den druk op den schouder, waarover het wapen aan een riem wordt gedragen.

De patronen, in houders, worden medegevoerd in eene bandelier, over de borst van links naar rechts. De sabel is aan het zadel vastgegespt, evenals bij onze cavalerie, doch aan de rechterzijde, om evenwicht te maken met de zwaarte van het geweer. Alle troepen dragen van voren sluitende rijglaarzen met kuitbanden, zooals die in gebruik zijn bij onze bataljons Alpenjagers.

De kleur van alle kleedingstukken is groenachtig geel. De officieren zijn gekleed evenals de troep. Distinctieven, van dezelfde kleur als de uniform, bij troepenofficieren op de mouwen, en op de schouderlappen bij stafofficieren, zoodat op tien pas afstand een officier niet van een soldaat is te onderscheiden. De infanterist draagt geen ransel. De Engelschen hebben de onmogelijkheid ingezien van een tirailleurgevecht met den ransel op den rug. De man draagt zijne levensmiddelen benevens een wollen hemd in zijn broodzak. De eetketel in een linnen zakje en de veldflesch hangen achter aan den koppel. De kapotjas wordt gerold om de lendenen gedragen.

Alle blinkende voorwerpen zijn weggelaten. Het lederwerk is vaalrood van kleur. Op 1500 Meter wordt de aanwezigheid van troepen slechts door bewegingen verraden.

Aldus zijn de nieuwe tactische dispositiën, zoowel in Engeland als in Duitschland, geheel overeenkomstig de beginselen, neergelegd in ons reglement van 1875, terwijl zij wel degelijk rekening houden met de invloeden der nieuwere bewapening in verband met het karakter der soldaten van elke natie.

Het wordt nu mogelijk, na te gaan wat thans onze tactiek dient te zijn in verband met het karakter van den Franschen soldaat.

III.

Strijden tegen een onzichtbaren vijand. Daarin ligt voortaan het wezen der toekomstige oorlogen. Nog onlangs hebben de Engelschen daarvan voor het eerst ondervinding opgedaan. De rook der schoten is onzichtbaar. In plaats van te fluiten, maakt de kogel op korten afstand het geluid van een zweepslag en geeft den indruk, dat de vijand zich in eene geheel andere richting bevindt dan in werkelijkheid het geval is. Verder dan eenige honderden Meters wordt de knal niet meer gehoord, vooral bij tegenwind. Daaruit volgt, dat ter verkenning uitgezonden cavalerie, zoodra zij met den vijand in voeling komt, niet verder kan, zonder ook maar het geringste te kunnen waarnemen. Evenmin kan zij iets afleiden uit het aantal geweschoten, want enkele goed van patronen voorziene manschappen kunnen door de snelheid van hun vuur den indruk geven, alsof zij met eene sterke afdeeling te doen heeft. Daar staat tegenover, dat de soldaat te voet, die gedekt is en weet, dat hij onzichtbaar is, zich van zijne veiligheid ten opzichte van den ruiter is bewust. Hij blijft kalm en richt. De strijd tusschen de beide tegenstanders is niet gelijk. De cavalerist beseft dit. Nu het blanke wapen hem van geen nut is, verandert hij van tactiek. Zijne karabijn zal hem de inlichtingen verschaffen, die zijne oogen hem niet kunnen schenken.

Laten wij in gedachten eene ontmoeting bijwonen. De verkennende cavalerie heeft zich gedekt opgesteld; zij kreeg geweervuur zonder te weten, vanwaar het kwam. Eene afdeeling stijgt af. Van elke vier man blijft er echter een te paard. De drie andere paarden worden aan het eerste vastgemaakt, waardoor het straks mogelijk zal zijn, ze in galop weer naar hunne ruiters terug te brengen. Nu sluipen onze cavaleristen »en tirailleur” van struik tot struik, van de eene dekking naar de andere en bewegen zich, zonder te vuren, in de vermoedelijke richting des vijands. Op de flanken worden zij beschermd door kameraden, die als vedet te paard zijn gebleven. Zoodra zij een punt hebben bereikt, vanwaar zij een vrij uitzicht hebben en geen vuur meer krijgen, worden, op een teeken, hunne paarden vooruitgebracht en vangt de voorwaartsche beweging weder aan. Waarschijnlijk heeft men slechts met enkele vijandelijke *éclaireurs* te doen gehad; doch, na op dezelfde wijze eenig terrein te hebben gewonnen, barst op nieuw geweervuur los. Door den korten afstand kan men thans ongeveer zien, vanwaar het komt. De afdeeling, die te paard is gebleven, door *éclaireurs* voorafgegaan, tracht op 's vijands flank te komen. Gelukt haar dit, dan valt zij aan. Eene flankbeweging, gepaard met een optreden in front, zal bijna altijd den vijand doen teruggaan en zoo zal de aanvaller, steeds terrein winnende, op eene krachtiger lijn van weerstand stuiten. Dit zal het geval zijn, wanneer de afdeeling, die de omtrekende beweging uitvoert, op hare beurt door geweervuur wordt tegengehouden. Nu grijpen sterkere eenheden in, met artillerie, zoodra men die bij de hand heeft; want met op haar te wachten mag geen tijd worden verloren. Deze eenheden zullen of 's vijands vleugel of een open vak zoeken, waardoor het mogelijk is, de vijandelijke afdeeling, die door den frontaanval is vastgehouden, in flank of rug aan te grijpen. Indien, zooals te verwachten is, de cavalerie rekening moet houden met een tegenstander, die, zoowel stilstaande als in beweging, zich verbergt achter een moeilijk doordringbaar gordijn, dan zal zij daarvan slechts den schijnbaren omtrek op

zeker uur van den dag kunnen aangeven, zonder de samenstelling of getalsterkte te kunnen bepalen.

Tenzij de andere wapens in gevecht worden gebracht, mag van haar niets meer worden verlangd. Is de zekerheid, dat de vijand een bepaald punt niet bezet, reeds niet eene inlichting van hooge waarde, die de cavalerie steeds verschaffen kan?

Dit resultaat kan met zwakke cavalerieafdeelingen worden bereikt, mits zij actief zijn, uitstekend bereden en samengesteld uit goede schutters, bedreven in het tirailleurgevecht.

Beteekent dit, dat wij meer cavalerie bezitten, dan noodzakelijk is? Juist het tegendeel. In de toekomst is voor dat wapen een veel gewichtiger werkring weggelegd dan vroeger. In deze eeuw, geheel beheerscht door de wet van toeneming in snelheid, verkrijgt zij eene tot nu toe ongekende belangrijkheid. Alleen zij stelt den aanvoerder, wiens troepen, over het geheele front in gevecht gebracht, met eene omvattende beweging in flank of rug worden bedreigd, in staat, tijdig met een groot aantal karabijnen met artillerie en mitrailleuses tegen den aanvaller op te rukken en zóólang diens bewegingen op te houden, dat intusschen de zege kan worden bevochten.

Alleen zij schenkt gelegenheid, zonder dralen gebruik te maken van eene mogelijke bres in 's vijands front, om hem daarna in den rug aan te tasten of snel een vleugel te omvatten. Zij is het wapen, dat het best is geëigend tot den strijd om het bezit van spoorlijnen en moet alzoo een gewichtig knooppunt kunnen aanvallen en bemachtigen, zelfs al wordt dit door verschansingen gedekt of door eene talrijke infanterie verdedigd. Gelijk VILLAR's ruitery bij Denain, moet zij in staat zijn, veldwerken te nemen. Zouden hare onbereden kameraden dit niet doen, indien men hen even vlug ter bestemder plaatse kon brengen? Hare karabijn en haar vuurmond maken het haar mogelijk. Dat wil niet zeggen, dat de cavalerie voortaan bereden infanterie moet zijn, dat er geen strijd meer zal gevoerd worden met de blanke wapens en dat haar schokvermogen nimmer meer tot zijn recht zal komen. Duidelijk is het, dat bij de vervulling van een der zoo even

beschreven opdrachten onverwachte ontmoetingen met de vijandelijke ruitery plaats kunnen vinden; maar dit beginsel dient scherp te worden omljnd, hetwelk de hedendaagsche tactiek van de vroegere onderscheidt: dat niet meer mag worden gestreefd naar een cavaleriegevecht als onvermijdelijk voorafgaande aan het samentreffen der andere wapens.

Eene dergelijke tactiek zou slechts eene geheel nutteloze vernietiging der cavalerie tengevolge hebben; want, hoe zegevierend groote cavaleriemassa's ook mogen optreden, ook zij zullen worden afgewezen door het geweervuur der hierboven genoemde »gordijnen».

Zij zullen slechts inlichtingen kunnen verschaffen, die door enkele vlugge en stout aangevoerde patrouilles even goed worden verkregen.

Wanneer men daarentegen nagaat, dat van alle wapensoorten de cavalerie het moeilijkst te veld is aan te vullen en dat zij nimmer noodzakelijker is geweest, dan ziet men hoe noodig het is, haar te sparen en haar niet aan nutteloze vernietiging bloot te stellen. Daarom mag er geene sprake meer van zijn, van haar opoffering te verlangen als een plicht, dien zij moet volbrengen om aan de andere wapens na eene nederlaag lucht te verschaffen. Geene opoffering moet men van haar vorderen, wel 's vijands vernietiging. De oorlog van 1870 heeft de nutteloosheid van charges aangetoond.

Enkele afgezeten eskadrons, gesteund door artillerie, zullen eene veel machtiger uitwerking teweegbrengen, dan die »Totenritte».

Nu treedt de veldslag in, die verscheidene dagen duren kan, waarin hier en daar bij den tegenstander die inzinkingen van moreel en weerstandsvermogen zullen voorkomen, welke eene paniek veroorzaken en voorboden zijn der nederlaag.

Dan kunnen de eskadrons, die, in stede van te zijn opgeofferd, den strijd gewoon zijn geworden, zich gereed houden in de onmiddellijke nabijheid der vuurlinie.

Rekening houdende met de wisselingen van den strijd, vallen zij snel en onverwacht met het blanke wapen aan.

Wederom zal men zegevierende charges aanschouwen, waarbij duizenden ruiters de gevechtlinie doorbreken of door omtrekking van een vleugel zich in den rug des vijands zullen werpen, krachtig stelling zullen nemen op zijne terugtochtslijn om, van deze nieuwe steunpunten uit, met hun vuur den tegenstander te bestoken.

Dan zal gebeuren, hetgeen het genie van een NAPOLEON zoo juist op het gewenschte oogenblik te voorschijn wist te roepen; want troepen, die uren lang in een hevigen strijd zijn gewikkeld, zullen steeds door schrik worden aangegrepen, wanneer zij kanonvuur in hun rug hooren. De gansche wil, de gansche energie van den bevelhebber moet op die uitkomst zijn gericht, en, met behulp van hare vuurwapens en hare snelheid, zal dit aan de cavalerie der toekomst mogelijk zijn. Weldra zal men algemeen tot het inzicht komen, dat wij slechts ééne soort cavalerie moeten hebben, wier regimenten alleen worden onderscheiden door de soort van paarden.

Men ziet, op welke nieuwe moeilijkheden verkenningen zullen stuiten. En toch wordt door de velddienstvoorschriften van alle legers op de noodzakelijkheid aangedrongen om meer dan ooit volledige en betrouwbare inlichtingen te verkrijgen.

Aan ieder bevelhebber, die een aanval heeft uit te voeren, wordt voorgeschreven ten eerste de uitgebreidheid der vijandelijke stelling uit te vorschen, hare zwakke gedeelten, de strook, die als haar sleutel kan worden aangemerkt, de beste aanvalsrichtingen, de terreinpunten, wier bezit het afgeven van een krachtig vuur op het zwakke gedeelte der stelling kan begunstigen, enz.

Deze gegevens, zeggen de reglementen, kunnen worden verkregen door persoonlijke waarneming van den commandant, door gewone of officierspatrouilles, door éclaireurs, door ballons; doch de reglementen blijven in gebreke, mede te deelen hoe die verschillende organen tot het verkrijgen van inlichtingen kunnen werken. Uitzonderingsgevallen, waarop men niet rekenen mag daargelaten, is het inwinnen van al die inlichtingen door middel van waarneming alleen

onmogelijk geworden Hoe moet dan worden verkend? Slechts één middel blijft over: het gevecht. NAPOLEON zeide: »on s'engage partout et puis l'on voit." Het beginsel geldt nog steeds, doch de toepassing is bezwaarlijker en thans moeten de middelen van uitvoering wijziging ondergaan.

Het valt gemakkelijk te begrijpen, dat het gevaar voor een luchtstoot des te grooter is geworden, naarmate het vermogen der hedendaagsche vuurwapens snellere beslissingen in de hand werkt.

Een deel der strijdkrachten kan buiten gevecht zijn gesteld, alvorens andere, te ver verwijderde of gebrekkig aangevoerde afdeelingen hebben kunnen ingrijpen. De hoofdmacht mag dus eerst na rijpe overweging in gevecht worden gebracht en tot het verkrijgen van voldoende inlichtingen zal dikwijls met eene sterke macht moeten worden verkend.

Deze methode van verkenning der opstellingen is van de zijde der militaire schrijvers aan heftige critiek onderhevig.

Zij maakt volgens hen de aanwending van een groot deel der strijdkrachten noodzakelijk, dat dan bloot staat aan den tegenaanval van een overmachtigen vijand: indien daarentegen de verkenning door de rest der troepen wordt gesteund, vloeit daaruit een ontmoetingsgevecht voort, waarbij men niets heeft kunnen voorzien en waarin zoowel de overwinning als de nederlaag dikwijls van het toeval afhangen.

Met de oude wapens kon deze stelling nog worden verdedigd. Thans gaat dit niet meer; het gebruik der zoogenaamde »gordijnen" lost de quaestie op.

Die »gordijnen" bestaan uit gevechtsgroepen van gewoonlijk zwakke sterkte, doch samengesteld uit de drie wapens in eene verhouding, die afwisselt in verband met terrein en omstandigheden. Die groepen bezetten het gansche wegnnet in 's vijands richting en dekken de flanken. Zodoende vormen zij op grooten afstand rondom het leger eene zeer uitgebreide veiligheidsstrook, waarbinnen de bevelvoering de troepen verplaatsen en hunne marschrichting veranderen kan, in één woord kan manoeuvreren, zonder dat de vijand zulks kan

bemerken. De gevechtsgroepen op de vleugels, die de bevelhebber naar verkiezing échelonneert, kunnen zoowel dienen tot overvleugeling der tegenpartij als tot afweer van dergelijke pogingen bij den vijand.

Bij de oude tactiek is eene colonne aan hare voorhoede verbonden. Deze ontvangt te voren eene scherp afgebakende opdracht, hetzij om aan te vallen, hetzij zich meester te maken van steunpunten, die de ontwikkeling der hoofdmacht kunnen begunstigen, of wel zich tot het defensief te bepalen en nadere bevelen af te wachten. Tegenwoordig kan dat niet meer. Gevechtsgroepen, die tot dekking eener colonne dienen, moeten geheel onafhankelijk zijn van de achter haar volgende afdeelingen. Elke groep treedt op volgens de ontvangen aanwijzingen, doch met de grootst mogelijke vrijheid van handelen. Zoodra voeling is verkregen, wordt tot den aanval overgegaan. Heeft zij niets tegenover zich, terwijl een der groepen rechts of links van haar in gevecht is gewikkeld, dan laat zij hare marschrichting door eene zwakke afdeeling bewaken en werpt zich op de flank van den vijand, die haar nevensgroep tegenhoudt of aangrijpt. Door dit optreden in onderling verband kunnen zij terrein winnen en den tegenstander noodzaken, zijne opstelling bloot te geven. Die groepen weten, dat zij waarschijnlijk niet op ondersteuning mogen rekenen; want de colonnes, die achter haar volgen, zullen dikwerf, in verband met den toestand, naar elders worden gedirigeerd. Het is daarom van het hoogste belang, dat zij gedurende eenigen tijd geheel afzonderlijk kunnen optreden, onafhankelijk van het korps, dat haar gewoonlijk van levensmiddelen voorziet. Daarom moeten zij over eene kleine treinafdeeling kunnen beschikken.

Zij moeten in de eerste plaats zijn samengesteld uit cavalerie, verder uit eenige stukken met eene zwakke afdeeling infanterie.

Veel dienst zullen afdeelingen wielrijders kunnen bewijzen. Vooral moet bevelvoering onder één hoofd worden vermeden. Het initiatief van elk der groepen zou daardoor worden belemmerd en hare snelheid vertraagd. Zij moeten zich vrij over

eene groote frontbreedte kunnen bewegen en den vijand misleiden met betrekking tot hare getalsterkte.

Worden zij echter met overvleugeling bedreigd of staan zij bloot aan den tegenaanval van veel sterkere afdeelingen, dan moeten zij het gevecht afbreken en teruggaan.

Het zal vaak voorkomen, dat zij den vijand veel tijdverlies bezorgen, daar het voor dezen moeilijk is, met haar in voeling te komen. Dikwijls zullen zij van den nacht kunnen gebruik maken om terug te gaan.

Men heeft deze dispositiën soms veroordeeld, omdat men meende, dat zij eene versnippering van krachten tengevolge zouden hebben. Dit zou waar zijn, indien de gevechtsgroepen eene groote sterkte bezaten; doch wij zagen zoo even, dat hare taak eene groote mate van bewegelijkheid vordert. Integendeel opent haar gebruik de mogelijkheid, met vereenigde krachten te manoeuvreren en deze slechts dáár in gevecht te brengen, waar de bevelhebber het noodig oordeelt. Hier zien wij eene nieuwe toepassing van het steeds geldend beginsel van spaarzaamheid met krachten.

Hoe kan men, met de nieuwe bewapening, aannemen, dat een troep genoodzaakt is, zich tot het gevecht te ontwikkelen, alleen omdat zijne voorhoede op den vijand is gestooten? Toch is zulks onvermijdelijk, indien men het gebruik dier zoogenaamde »gordijnen» verwerpt.

Al schijnen die gevechtshandelingen nieuw, in beginsel zijn ze dat geenszins. De geschiedenis geeft tal van voorbeelden, waarbij strategische en tactische »gordijnen» werden toegepast. Leerrijk is in dat opzicht de studie van den veldtocht in Hongarije in 1849.

In het gedeelte van het Donaudal, waar in dien veldtocht de operatiën plaats hadden, stroomt de rivier aanvankelijk juist van het westen naar het oosten, van Komorn tot Waitzen, over een vak van omstreeks 75 Kilometer. Bij Waitzen maakt de Donau eene rechthoekige bocht en loopt daarna zuidwaarts langs Buda-Pesth, op ongeveer 35 Kilometer van Waitzen.

Na de nederlaag te Isaszeg, op omstreeks 70 Kilometer oostwaarts van Pesth, waren de Oostenrijkers in de richting van die stad teruggegaan en bewaakten, onder hare bescherming, het Donauvak tot Waitzen.

Generaal GÖRGEI, die het bevel voerde over het zegevierende Hongaarsche leger, besloot, de Oostenrijkers in de meening te brengen, dat zijn eenige doel was, Pesth door een gewelddadigen aanval te nemen, terwijl hij in werkelijkheid noordwaarts om de Donaubocht bij Waitzen wilde trekken en westwaarts oprukken tot ontzet van Komorn, alwaar zich nog eene Hongaarsche afdeeling ophield.

Te dien einde zond hij de beide legerkorpsen der Generaals GASPAS en AULICH naar den Donau tusschen Waitzen en Pesth, terwijl hij met zijne beide andere legerkorpsen naar Waitzen en noordwaarts oprukte. Na Waitzen te hebben genomen, liet hij aan den beneden Donau slechts het korps van Generaal AULICH en een der drie divisieën van Generaal GASPAS achter, ten einde het »strategisch gordijn» te vormen.

»Het was waarschijnlijk, schrijft Generaal GÖRGEI in zijne gedenkschriften dat de generaal, die het bevel voerde over het Oostenrijksche leger, de aanhoudende demonstratiëen moede, die Generaal AULICH tegen hem zou ondernemen, het defensief tegen het offensief zou verwisselen, om eens en voor altijd van diens aanslagen bevrijd te zijn.

»Overeenkomstig het vastgestelde operatieplan rukte, na de inneming van Waitzen, het gros van ons leger onverwijd op naar Leva, eene stad, gelegen op 80 Kilometer ten noord-oosten van Komorn, in het dal der Gran — eene kleine linkerzijrivier van den Donau — ten einde eenerzijds de linkerflank te dekken van ons leger, dat noordwaarts trok en tevens de divisie van het korps van Generaal GASPAS (die te Waitzen was achtergebleven) te beveiligen tegen een aanval, ondernomen stroomopwaarts langs den Donau.

»Eene vliegende colonne, bestaande uit vier eskadrons huzaren met twee stukken geschut, werd afgezonderd uit het 7e korps (AULICH), met opdracht stroomopwaarts langs

den Donau te marcheeren tot de uitmonding van de Gran.

»Tot dekking van onze rechterflank beval ik mijn oudsten broeder, ARMIN GÖRGEI, commandant van een bataljon honveds, met eene vliegende colonne noordwaarts naar de zijde van Schemnitz op te rukken (tactisch gordijn).

»Het om Leva vereenigde Hongaarsche leger trok, ondanks de moeilijkheden van den overtocht, de Gran over en viel op den rechteroever dier rivier de Oostenrijksche troepen aan, die noordwaarts van den Donau werden teruggeworpen.

»Aan dezen strijd (aldus vervolgt Generaal GÖRGEI) nam eveneens deel de vliegende colonne van Waitzen, langs den linker Donauoever. Terwijl zij langs den linkeroever der Gran voortrukke, beschoot zij met hare beide stukken geschut den vijand, die op den anderen oever in aftocht was.

»De goed geslaagde operatie van GÖRGEI, zegt Generaal PIERRON, toont aan, hoe een flankmarsch kan worden verborgen door een troepengordijn, dat tot schild dient tegen den vijand.»

Uit dit voorbeeld blijkt tevens, hoe eene gevechtsgroep van dat gordijn moet handelen, wanneer zij niets vóór zich ontmoet, en hoe zij in samenwerking met nevenafdeelingen optreden kan.

Met betrekking tot de gevechtshandelingen der infanterie zijn de veranderingen niet minder gewichtig. De noodzakelijkheid om zich aan het gezicht te onttrekken en van het terrein, evenals van een schild, gebruik te maken, ten einde den vijand op korten afstand te naderen en hem verliezen toe te brengen, eischt, dat een troep niet in de vuurzone mag worden gebracht dan na vooraf het punt te hebben verkend, waarheen hij moet oprukken, de terreingedeelten, die hij moet doorloopen en dat de formatie wordt overwogen, die hij daartoe moet aannemen.

De infanterie moet alzoo op grooten afstand verkennen en berichten inwinnen. Van éclaireurs te voet kan slechts door afdeelingen in voorste linie worden gebruik gemaakt, wanneer

zij op korten afstand van den vijand zijn aangekomen en het vuur is geopend. Vooraf kan infanterie alleen door ruiters worden beveiligd.

In beginsel is de bij de divisie ingedeelde cavalerie voor dien dienst aangewezen, maar in werkelijkheid kan zij daarin niet voorzien. Daartoe is hare getalsterkte ontoereikend. Genoodzaakt zich te verdeelen over alle infanterieafdeelingen, die haar noodig hebben, verplicht tot lange marschen om zich ter beschikking der detachementen te stellen, om des avonds terug te keeren naar het regiment, dat in hare verpleging voorziet, zou zij na enkele weken al hare gevechtskracht hebben verloren. Hare plaats is bij de gevechtsgroepen der »gordijnen». Gedurende den strijd moeten hare eskadrons zich gereed houden om in te grijpen. Zij dienen dus vereenigd te zijn.

Bij de tegenwoordige opstellingen ziet men slechts zelden cavaleristen bij de infanterievoorposten. Toch zijn zij daar zeer noodig. Men moet dus terugkeeren tot de organisatie, die door den Keizer wordt aanbevolen in zijne: *Notes sur l'art de la guerre (troisième note, cavalerie)*.

»Te vergeefs heeft men aan de behoefte der infanterie willen tegemoet komen door geheel op zichzelf staande korpsen cavalerie. Noodlottige ervaringen hebben maar al te dikwijls de gebreken dezer methode aangetoond. Er bestaat maar één middel om die te ontgaan en wel de toevoeging van cavalerie aan de *légions*», en verder in het ontwerp van legerorganisatie: »De *éclaireurs* zullen bestaan uit bereden voltigeurs, wier paarden zoo klein mogelijk moeten zijn. Zij zullen verdeeld blijven in *turmes*, die het nummer van hun bataljon dragen. In geval van samenvoeging van meerdere *turmes* ver van hun bataljon zal de oudste officier met het commando worden bekleed. De uitrusting der *éclaireurs* zal geheel dezelfde zijn als die der infanterie. Officieren, onderofficieren en soldaten zullen afzitten en weder te paard stijgen geheel naar het inzicht van den bataljonscommandant, die van hunne diensten zal gebruik maken, evenals ten aan-

zien van de grenadiers en voltigeurs. Zij mogen bij geene enkele cavaleriehandeling optreden, waartoe hunne kleine paarden hen niet geschikt maken. Zij zullen ordonnansen (escortes) leveren aan de generaals en hoofdofficieren hunner divisie, gevangenen en bagage begeleiden, verbindingsposten vormen.

Wegens al die verrichtingen zullen zij als ruiters worden beschouwd, omdat inderdaad de dienst tegenwoordig een groot aantal jagers, huzaren, dragonders en kurassiers in beslag neemt. De kleine gestalte van de paarden der éclaireurs stelt hen in staat, overal de infanterie te volgen".

De eischen der nieuwe tactiek hebben bovendien een nieuw orgaan noodig gemaakt. Elke troep, die niet in gevecht is gewikkeld, dient voortdurend op de hoogte te worden gehouden van hetgeen rondom hem plaats heeft, van de verplaatsing zijner nvenafdeelingen, van de achtereenvolgende marschrichtingen, die hij wellicht zal moeten aannemen. Dit kan alleen geschieden door een officier, die zeer goed tot dien dienst is voorbereid. Dat is de »officier d'orientation". Hij blijft in de onmiddellijke nabijheid van zijn regiment, ten einde den kolonel en de detachementen voortdurend op de hoogte van den toestand te houden. Het is duidelijk, dat hij binnen de vuurzone zeer goede diensten kan bewijzen.

Doch wat moet men verstaan door »vuurzone"? Om dat te begrijpen is het noodzakelijk, ons in gedachten te verplaatsen naar de strijdende linie.

Van de 100 manschappen, die voor de eerste maal in het vuur komen, zien er 95 nog niet eens de tromp van hun geweer en schieten dus zoo goed als in de lucht. Onder den invloed der gemoedsbeweging vergroot de iris, die ten opzichte van het oog dezelfde functie verricht als het diaphragma bij photographietoestellen, hare opening; de pupil zet zich uit. De man spant zich in om het punt te onderscheiden, vanwaar hij meent, dat het gevaar hem bedreigt; als gevolg daarvan neemt het kristallijn vocht in het oog een platten vorm aan. Op grooten afstand is de accomodatie van het oog dermate, dat het slechts onduidelijk dichtbijzijnde voorwerpen onder-

scheiden kan. Van de 100 man richten er 5 of 6, die hunne koelbloedigheid hebben behouden, op het punt, dat zij meenen door den vijand te zijn bezet. Binnen den afstand van 600 Meter is hun vuur werkzaam, omdat dan hunne kogels vallen in eene strook van 150 tot 200 Meter diepte, aanslagen niet medegerekend. De overigen schieten maar toe, zonder zich om het vizier te bekommeren.

Hunne kogels komen zoo ongeveer overal neer, doch hoofdzakelijk op een afstand tusschen de maximumdracht van het geweer, ongeveer 3000 tot 2400 Meter.

Over deze strook van 600 Meter diepte regent het kogels, die de ingezonken terreingedeelten zelfs dicht bij den rand treffen en soms de opstellingsplaatsen der reserves zeer onveilig maken.

Echter vallen er geene kogels over de geheele breedte van het gevechtsterrein. Gevechtsweglijnen zijn nimmer *rechte lijnen*. Zij vormen uit- en inspringende hoeken. De zones, vlak tegenover uitspringende hoeken van 's vijands vuurlijn, krijgen bijna geene kogels, terwijl zij daarentegen in massa's neerkomen op die gedeelten, welke tegenover inspringende hoeken zijn gelegen.

Aangezien evenwel gedurende den strijd de vuurlijnen aanhoudend worden verplaatst, vormt de eene afdeeling nu eens een uitspringenden, dan weder een inspringenden hoek. Dientengevolge komen de toevalstreffers nooit in dezelfde strook neer.

Reservetroepen, die dicht bij de gevechtsweglijn moeten worden gehouden, om ze bijtijds te kunnen doen ingrijpen, moeten om die reden in breede en buigzame formatiën zijn opgesteld, die hunne snelle verplaatsing toelaten, zoodra kogels beginnen in te slaan.

Die verhouding van 5 koelbloedige mannen op de 100 moge ongelooflijk toeschijnen aan hen, die in voorste linie geene groote veldslagen hebben medegemaakt, zij is echter niet overdreven en in alle legers gelijk.

Eene Duitsche studie, *Sommernachtstraum* 1) geheeten,

1) *Sommernachtstraum*. Berlin, Mittler. 1888.

geeft als volgt de indrukken weer van een kapitein in den slag bij Gravelotte (Saint-Privat):

»Ik vestig mijne aandacht op den *gefreite* Arnold. Hij was een der beste soldaten mijner compagnie; een voorbeeld voor de anderen: zeer geschikt voor den verkenningsdienst en een goed patrouillecommandant. Met wat meer flinkheid zou hij een uitmuntend onderofficier zijn geweest.

Wij waren onder een hevig vuur op vijfhonderd pas van eene vijandelijke stelling. Gebruikelijkerwijze was mijne geheele compagnie verspreid. Ik zag met bezorgdheid, dat het vuur mijner manschappen steeds onrustiger werd, zonder daartegen iets te kunnen doen. Allen vuurden in liggende houding en ik ontwaarde, dat bij het vuren de geweerkolven op den grond bleven rusten. Op zeker punt ontdekte ik met verbazing, dat tijdens het vuur de tromp der geweren veel te hoog werd opgelicnt. Naderbij komende zag ik, dat zich vóór die tirailleurs eene kleine, nauwelijks merkbare hoogte bevond, die het uitzicht belemmerde.

Zij vuurden echter niet minder hevig dan de overigen, maar al hunne kogels gingen over de hoogte heen en waren verloren. Tot mijne groote verwondering ontwaarde ik te midden dier tirailleurs den *gefreite* Arnold. Driftig snelde ik op hem toe, sloeg hem op den schouder en sprak: »Waarop vuur je? je ziet niets van den vijand», en daar ik er niet op rekenen kon, dat te midden van al dat rumoer mijne woorden werden verstaan, liet ik die met duidelijke gebaren gepaard gaan. Arnold keerde zich om, doch zijn blik was wezenloos, hij herkende zijn kapitein niet. Op het gefluit van eenige projectielen, die dicht langs ons heen vlogen, wierp hij zich weder op den grond en begon op nieuw overhaast te schieten. Nu kon ik mijne drift niet langer bedwingen. Ik gaf hem met mijn degen zulk een slag op den helm, dat die werd ingedeukt en hem tot in den nek zakte. Als door den bliksem getroffen, viel hij op de knieën. Met bleek gezicht beefde hij over al zijne ledematen. Wat hij tot mij zeide verstond ik niet, doch aan zijn blik zag ik, dat hij mij niet herkende.

Nimmer zal ik dien half smeekenden, half wanhopigen blik vergeten, den blik van den reebok, als de jager op hem toesnelt om hem af te maken. Als verlamd viel hij een oogenblik neer, sloeg zijne verwilderde oogen naar den grond; daarna sprong hij vlug overeind, beval zijnen manschappen hem te volgen naar het punt, waar ik stond, en toen zij hem niet verstonden, snelde hij er alleen heen, ofschoon hij gevaar liep, door het vuur der nevenafdeelingen te worden getroffen".

Het valt daarentegen niet te ontkennen, dat, naarmate de troepen aan den strijd gewoon raken, het aantal der manschappen, die richten, snel toeneemt, en men mag aannemen, dat van de flinke soldaten vooral de beste schutters het spoedigst hunne kalmté herwinnen. Dat is een der meest klemmende redenen voor de noodzakelijkheid om zeer goede schutters te vormen. Een volk, dat het ernstig met zijn leger meent, kan zich niet genoeg opofferingen getroosten om dat resultaat te bereiken.

Onze soldaat raakt spoedig aan den oorlog gewoon.

Na enkele gevechten zijn het nog maar alleen de hoogst zenuwachtige manschappen, die steeds in de lucht schieten. Dit aantal is nog vrij groot; niet dat het hun aan moed ontbreekt, want gaarne volgen zij overal hunne officieren, doch, ondanks den wil hun plicht te doen, zijn zij niet bij machte, hunne zenuwachtige opwinding te beheerschen.

Wanneer in eene groep menschen gemoedsbeweging de overhand verkrijgt, vermindert het onderscheidingsvermogen en komt het instinct boven. Dit laatste kenmerkt zich door eene onweerstaanbare neiging tot nabootsing. Vandaar dat het voorbeeld van zulk een groot gewicht is. Dit kan zoowel geestdrift als paniek veroorzaken en daar de soldaat als tirailleur niet meer in de hand wordt gehouden, als eertijds in het gelid, volgt hier weer uit hoezeer het noodig is, dat de aanvoerders voortdurend het voorbeeld geven.

Het gevechtsfront zal niet meer bestaan uit eene onafgebroken lijn van schutters, maar uit een zeker aantal, door een gegradueerde geleide groepen, zwermen, die, om den vij-

and te kunnen bereiken, alle inzinkingen in het terrein of iederen gedekten naderingsweg zullen benutten, ten einde op zoo kort mogelijken afstand het vuur te openen.

Om terrein te winnen doen officieren en kader, nadat zij de op nieuw in te nemen stelling hebben verkend, hunne afdeelingen opstaan en geleiden haar, door zich daarvóór te plaatsen. Dat is de echt Fransche tactiek, waaraan het beginsel »suvez-moi" ten grondslag ligt. Aan haar hebben wij tal van overwinningen te danken en zij past uitstekend bij de thans noodzakelijke gevechtshandelingen.

Elke tirailleurzwerm moet er met alle kracht naar streven, de vijandelijke linie binnen te dringen, zonder hare verplaatsing te regelen naar die van nevenafdeelingen en vooral zonder die in te wachten. Men dient er toch op bedacht te zijn, dat, indien tirailleurzwermen, onder een eenigszins hevig geweervuur, met oprukken wachten totdat dit gemakkelijker gemaakt is door nevenafdeelingen, de gansche gevechtlinie in hare beweging wordt vertraagd, omdat dan op hare beurt die afdeelingen evenmin uit zichzelf voorwaarts zullen snellen.

De vrijheid van beweging der tirailleurzwermen eischt alzoo gebiedend, dat zij onderling vrij groote tusschenruimten hebben, 50, 80, 100 Meter, soms nog meer. Dan alleen kunnen zij ten volle van het terrein gebruik maken.

Het valt gemakkelijk te begrijpen, dat eene gevechtlinie zonder tusschenruimten tot vertraging der beweging aanleiding geeft. Eene eenigszins sterke afdeeling kan niet voorwaarts gaan zonder gevaar te loopen, door het vuur der nevangroepen te worden getroffen. De geheele linie zou dus te gelijk moeten oprukken, hetgeen onuitvoerbaar is in verband met de uitwerking der hedendaagsche vuurwapens. Tusschenruimten der tirailleurzwermen onderling maken vrijheid van beweging mogelijk, stellen in staat alle gunstige gelegenheden tot terreinwinnen te benutten en werken over de geheele linie het oprukken in de hand.

Hieruit volgt, dat bij het voorwaarts gaan elke zwerm

slechts op eigen krachten mag rekenen. Meestal zal dit door artillerievuur worden gesteund, maar zij mag niet wachten tot dit haar den weg heeft gebaad. Verkeerd en hoogst gevaarlijk is de meening, dat slechts artillerievuur infanterie den weg kan banen.

Eene infanterie, die niet zou oprukken alvorens hare artillerie het vijandelijk vuur tot zwijgen had gebracht, zou zichzelf voor onbepaalden tijd buiten gevecht stellen. Zoolang het kanonvuur aanhield, zou zij meenen, dat de voorbereiding nog onvoldoende was. Samenwerking van geweer- en geschutvuur kan den opmarsch gemakkelijker maken, doch elke tirailleurzwerf mag slechts op eigen krachten steunen en vast besloten zijn, zich door eigen vuur den weg te banen. De artillerie steunt de infanterie, zij verlicht hare taak; die overnemen kan zij niet.

Tot de korte afstanden genaderd, snellen de tirailleurzwerfmen voorwaarts, door hare beste schutters vooruit te zenden, die, door een welgericht vuur, de beweging der overigen beschermen en deze in staat stellen, zich bij hen te voegen. Aldus rukken de zwerfmen op met sprongen, waarvan de lengte afhankelijk is van den afstand van de eene geschikte vuurstelling tot de andere. Hoe vrij dient daartoe de tirailleur in al zijne bewegingen te zijn! Onmogelijk is het, hem voortaan gedurende het gevecht met den ransel te belasten.

Aan de tirailleurzwerfmen moet meer kader worden toegevoegd. naarmate zij uit minder strijdvaardige manschappen bestaan. Bij het begin van een veldtocht schijnt men niet beneden de sterkte der sectie, omstreeks 50 geweren, te mogen afdalen. In Engeland, waar het kader talrijk is, bestaat de groep uit 25 geweren. Dat getal verdient ongetwijfeld de voorkeur, maar onze groote sterktecijfers, meerendeels bestaande uit reservisten, laten dat niet toe.

Na eenige gevechten zal men tot de halve sectie kunnen afdalen en bij beproefde soldaten, zooals het vreemdenlegioen, zelfs daar beneden; doch alleen ervaring mag in deze beslissen.

Bij groepen van 50 geweren zal de bevelvoering dikwijls

moeilijk zijn. Zoolang de korte afstanden nog niet zijn bereikt, d. w. z. 400 en 350 Meter, zal het vaak verstandig zijn, alle 50 geweren der sectie niet in de vuurlinie te brengen. Tot betere verzekering der bevelvoering zal de zwerm soms een smal front moeten bewaren en zal de sectiecommandant, naar gelang van het terrein, twee, drie escouades in linie brengen. In eene volgende stelling gebruikt hij er daarentegen wellicht slechts een, indien hij een groot aantal geweren niet nuttig gebruiken kan. De manschappen, die niet vuren, blijven dan in liggende houding in de nabijheid der vuurlijn en houden zich gereed om terstond op te rukken; doch het spreekt van zelf, dat voor beslissende momenten alle raadgeving is buitengesloten. Een ieder zal dan moeten handelen naar eigen oordeel en eigen energie.

Sedert lang hoort men steeds verkondigen, dat, om vooruit te kunnen komen, een troep eerst het vuuroverwicht op den vijand moet bevechten; doch wat verstaat men door vuuroverwicht? Het bestaat hierin, dat op een gegeven oogenblik projectielen, die kort te voren rondom de schutters insloegen, hoog over hen heen vliegen. Dat komt doordat de vijand, tengevolge van zijn geschokt moreel of wegens de toegebrachte verliezen, zich plat op den grond heeft geworpen, het hoofd niet meer durft op te heffen en in de lucht schiet. Vrijheid van beweging en groote tusschenruimten der groepen kunnen alleen tot dit resultaat voeren. Vuuroverwicht is bezwaarlijk door geweervuur in front te behalen en het aantal in linie gebrachte geweren is niet, zooals men zou kunnen meenen, een beslissende factor. Het is zeer goed mogelijk, dat 100 tot 50 geweren niet in staat zijn, vuuroverwicht te verkrijgen op 20 geweren, op 400 tot 500 Meter afstand tegenover hen. Natuurlijk zal dit nog bezwaarlijker zijn, wanneer die afstand grooter is. De reden hiervan is, dat de soldaat zich zoo goed mogelijk tracht te beveiligen tegen het vuur, dat hij als 't ware uit eene bepaalde richting *voelt* komen.

Dit vuur kan dan in hevigheid toenemen, zonder dat het veel indruk op hem maken zal. Indien hij echter tegen

frontvuur is gedekt en bemerkt, dat hij tegelijk in schuine strekking wordt beschoten, zal hij, aangezien dekking naar twee zijden slechts zelden te bereiken is, teruggaan of zich plat op den grond werpen.

Enkele op de flank inslaande kogels kunnen deze uitwerking op eene somtijds zeer lange vuurlinie teweegbrengen.

Het valt alzoo licht te begrijpen, dat, wanneer tirailleurzwermen, door van het terrein of gunstige omstandigheden gebruik te maken, tijdens haar oprukken een uitspringenden hoek hebben kunnen innemen ten opzichte van de geheele vuurlinie, zij daardoor van zelve een gedeelte der vijandelijke linie in de flank zullen beschieten en op die wijze aan hare nevenafdeelingen wellicht onbewust, doch zeker niet minder krachtig, het vuuroverwicht zullen bezorgen.

Het is de toepassing van het beginsel van ons reglement van den 12en Juni 1875:

»De noodwendige verplaatsing van den strijd naar de tirailleurlinie, die vroeger alleen de voorbereiding tot taak had.»

De gevechtlinie ondergaat verliezen en verbruikt hare munitie. Zij moet worden versterkt en haar patronenvoorraad dient te worden aangevuld. Gevechtseenheden, uit de reserves geput, worden haar langs de reeds benutte naderingswegen toegevoerd. De aankomst van versterkingen in front zal niet terstond eene oprukkende beweging tengevolge hebben.

In den Zuid-Afrikaanschen oorlog hebben de Engelschen de ondervinding opgedaan, dat van een medeslepen van liggende tirailleurs met behulp van naar voren oprukkende afdeelingen nimmer sprake is geweest. In 1870 deed zich bij ons hetzelfde voor.

Eene der moeilijkste bewegingen, die eene zeer groote mate van geestkracht vereischt, bestaat in de versterking eener tirailleurlinie onder een moorddadig vuur. Daarvan kan men zich gemakkelijk rekenschap geven door te bedenken, dat die linie niet meer vooruit kan, omdat de hevigheid van 's vijands vuur haar als 't ware aan den grond vastnagelt. Soms wijkt

eene gevechtlinie uit gebrek aan versterking; de op haar afgezonden ondersteuningstroepen waren zelve totaal geschokt, alvorens haar te hebben kunnen bereiken.

Wanneer werkelijk ondersteuningstroepen aankomen in eene gevechtlinie, die buiten werking is gesteld en zich achter de kleinste dekkingen verscholen houdt, werpen de manschappen zich in die linie neder zonder haar voorbij te snellen. Hoe is het nu mogelijk, dat eene tot staan gebrachte vuurlinie weer voorwaarts snellen zal?

De aankomst van versterkingen laat toe, verliezen te herstellen en het aantal geweren en patronen te vermeerderen.

Het vuur, dat te voren te zwak was om dat des vijands krachtig te beantwoorden en dezen te noodzaken op zijne beurt dekking in het terrein te zoeken, barst op nieuw met hevigheid los. Op die wijze kan men het vijandelijke vuur beheerschen en op sommige punten uitdooven gedurende den tijd, dien eenige tirailleurzwermen, van die vuurpauze gebruik makende, noodig hebben om sprongsgewijze eenige Meters terrein te winnen. Alzoo maakt versterking van het vuur, doch niet het voortdrijven door middel van ondersteuningstroepen het oprukken mogelijk. Slechts door voortdurend herhaalde pogingen kan de vijand worden verslagen. De aanvaller zet zich vast in het veroverde terrein en springt daarna op om eene volgende lijn van weerstand te vermeesteren. Het is de taak der bevelvoering, de reserves tot ondersteuning van den aanval daárheen te dirigeeren, waar zij kunnen binnendringen. Die taak is hoogst moeilijk, want zij vordert doorzicht, koelbloedigheid en oordeel. Alleen in de vuurlinie kan men zich dus rekenschap geven van de mogelijkheid om terrein te winnen en de stelling binnen te dringen. Beslissende aanvallen vloeien steeds voort uit het initiatief van hen, die in voorste linie strijden en niet uit eere stoot van daarachter gehouden afdeelingen, die niet tot uitvoering komen kan. Wat de theoretici ook leeren en op het manoeuvreerterrein doen uitvoeren, zij zullen hierin geene verandering kunnen brengen. Dit feit houdt verband met de menschelijke

natuur. Onmogelijk en onwaar zijn dus de gevechtshandelingen, die men aan de troepen onderwijst onder den naam van beslissende aanvallen.

Is het waar, zooals men heeft beweerd, »dat op den duur deze gevechtshandelingen de leiding van den strijd aan de opperste bevelvoering onttrekken, dat zij haar zoowel de mogelijkheid als het recht ontnemen, zoo noodig, de beslissing te verkrijgen door eene gezamenlijke inspanning van alle beschikbare materiele en moreele krachten en aan den tirailleur, die onderhevig is aan allerlei invloeden en verrassingen, de beslissing laten over een veldslag, waarin de in den strijd betrokken troepenmassa's uit honderdduizenden zullen bestaan en waarvan de uitslag wellicht van overwegenden invloed zal zijn op de vrijheid der natie en de toekomst van onzen stam?»

Zeer zeker niet. Juist het tegendeel. Nimmer werd de inwerking van den opperbevelhebber meer dringend en gebiedend vereischt dan thans; doch zij zal zich in gewijzigden vorm doen gevoelen. Alleen de aanvoerder kan met zijne zoogenaamde »gordijnen» manoeuvreeren en daarachter zijne massa's opstellen. Bij de toekomstige dagenlange veldslagen tusschen legers, waarvan de frontuitgebreidheid 40 tot 50 Kilometer zal bedragen, zal het verloop van den strijd van zelf den opperbevelhebber de strook aangeven, waarbinnen hij alle krachten moet inspannen. De tijd is verre, toen hij volgens een vooraf opgemaakt plan zijne strijdkrachten kon vereenigen vóór de stelling, waarvan hij zich de verovering ten doel had gesteld, en haar met een Napoleontisch gebaar ten aanval deed oprukken.

Die oude tactiek zou er hem aan blootstellen, zijne troepen te werpen op 's vijands sterkste punten. Een bloedbad en eene gewisse nederlaag zouden daarvan het gevolg zijn.

Kan hij nog zeggen: »Dáár zal ik den vijand verslaan»? De slag zelf, waaraan zijne troepen overal zoo krachtdadig mogelijk moeten deelnemen, moet hem de terreinstrook aanwijzen, waar telkens hernieuwde pogingen met goed gevolg

kunnen worden bekroond. Daar, waar hij gevoelt, dat de aanval vat heeft, zal hij zijne strijdmiddelen ophoopen en herhaaldelijk aangrijpen.

Achtereenvolgende aanvallen veroorzaken achtereenvolgende nederlagen, zeggen de theoretici. Woorden hebben vaak zulk een invloed, dat deze uitspraak, verleidelijk door haren vorm, door enkelen zonder nader onderzoek is beaamd. Zooals de meeste uitspraken is zij waar of valsch, naar gelang van de omstandigheden, waarin men haar toepast. Bij den aanval leidt hare bekrompen toepassing tot diepe troepenopstellingen in achter elkaar geplaatste liniën, zóódanig, dat zij alle door den vijand afgeschoten projectielen opvangen. Zij, die de voorste linie niet treffen, bereiken de tweede, en het ongerichte, zenuwachtig afgegeven vijandelijk vuur wordt daardoor nog zeer werkzaam.

Op die wijze kunnen uit de reserves geputte troepen, die bestemd zijn voor de herhaalde aanvallen der gevechtslinie, niet naar die linie worden gevoerd.

De groote dracht der vuurwapens maakt het noodzakelijk, de reserves op grooteren afstand te houden dan vroeger; bovendien moeten zij zorgvuldig aan 's vijands oog worden onttrokken. Wanneer zij oprukken, geschiedt zulks in formatiën, die zich eigenen tot gedekte bewegingen. Zij maken daarbij gebruik van reeds verkende en zoo mogelijk zichtbaar aangeduide terreinpunten, ten einde in één aanloop de gevechtslinie te bereiken, waarin zij zich oplossen; maar aangezien onder het vuur bevelvoering in de diepte is buitengesloten, is het niet meer mogelijk, troepen zóódanig op te stellen, dat de vuurlinie steeds wordt versterkt door onderdeelen van hetzelfde bataljon of hetzelfde regiment. Ongetwijfeld levert vermenging van eenheden een groot bezwaar op; een ieder zal dit erkennen; doch zij is thans onvermijdelijk. Daar men dit niet kan ontgaan is het hoog noodig, de troepen door herhaalde beoefening daarop voor te bereiden.

De tactiek der artillerie ondergaat eene soortgelijke evolutie als die der andere wapens. Zware groepeerings, gevormd

door de samenvoeging van talrijke batterijen, die eertijds regel waren, worden vervangen door afdeelingen, welker sterkte afhangt van de omstandigheden en vooral van het terrein. Een deel der artillerie moet tot taak hebben, de infanterie op den voet te volgen, ten einde haar het oprukken te vergemakkelijken. De sterkte der artillerie, die daarvoor wordt aangewezen, houdt verband met het terrein en met den toestand. Alzoo kan zij op twee achtereenvolgende dagen verschillend zijn en zelfs afwisselen gedurende den strijd op denzelfden dag.

Deze noodzakelijkheid om de infanterie van nabij door artillerie te doen steunen, zal in doorsneden terrein somtijds verplichten tot splitsing eener batterij; maar in geen geval mag zij in bataljonsartillerie worden omgezet.

Artillerie, die tot steun aan infanterie is toegevoegd, zal van deze geene bevelen ontvangen. Het te bereiken doel wordt haar door de bevelvoering aangewezen. In de keuze der middelen is zij geheel vrij. De artillerie, die niet voor die taak is aangewezen, treedt op als vroeger. In plaats dat echter vuurconcentratie op één doel verkregen wordt door het stellen van een groot aantal stukken onder één commando, moet er naar worden gestreefd, die te bereiken door convergereend vuur op hetzelfde doel uit met wijde tusschenruimten opgestelde batterijen.

De toepassing van die methode is nog bezwaarlijk. In de practijk zal zij eerst worden aangewend, wanneer de artillerie over de middelen beschikt om batterijen, geplaatst in onderling verwijderde opstellingen, met elkaar in gemeenschap te doen treden.

Zelfs de profielen der veldwerken zijn niet ongewijzigd gebleven. Ophoogingen worden vermeden, de loopgraven zijn smal en diep. Soms worden zij bovendien voorzien van schietgaten, gelijk met den grond aangebracht, door takken aan het gezicht onttrokken. Voordeelig is het, haar eene veel grootere uitbreiding te geven dan in verband met de sterkte der bezetting noodig is, om deze in staat te stellen van opstelling te veranderen, wanneer projectielen in hare nabijheid

inslaan. De snelheid, waarmede geheele terreinstrooken op krachtige wijze kunnen worden versterkt, schijnt aan vluchtige verschansingen een gewicht toe te kennen, dat tot nu toe slechts aan vestingen werd gehecht.

Wij zouden nog tal van meerdere wijzigingen kunnen noemen, zooals: nachtelijke operatiën van groote eenheden met gebruikmaking van electriche projectors 1); de onmogelijkheid om de gewonden in de vuurlinie op te halen, hetgeen eene algeheele wijziging in de verrichtingen van den geneeskundigen dienst in voorste linie tengevolge heeft; maar daardoor zou deze toch al groote studie te uitgebreid worden.

De hedendangsche evolutie der tactiek is nog volstrekt niet voltooid. Weldra zullen andere vernielingswerktuigen worden ingevoerd, die weer nieuwe wijzigingen noodzakelijk maken.

Ieder aanvoerder dient te beseffen, dat er geen enkele vaste regel of formule bestaat, die de overwinning kan bezorgen.

»De krijgskunde, zegt Generaal VON DER GOLTZ in de boven aangehaalde studie, is eene sfinx, die er behagen in schept, hem te misleiden, die haar raadpleegt en niet in staat is zelf het raadsel op te lossen.»

Met behulp van zijn gezond verstand en van zijn moed zal de krijgsman de vraagstukken trachten op te lossen, die de toestand hem voorlegt.

Al hetgeen hierboven is besproken toont het toenemend gewicht aan, dat aan het gehalte der lagere aanvoerders wordt gehecht. Hun zedelijk peil kan niet hoog genoeg worden opgevoerd, want overal en steeds moeten zij tot voorbeeld strekken. Met nauwgezette zorg moet hunne samenstelling worden overwogen, maar bovendien behooren hunne distinctieven de achting en den eerbied te genieten, waarop hun stand rechtmatige aanspraak maakt. Het kader van een leger bestaat uit combattanten en ambtenaren. In plaats van die beide categorieën volkomen aan elkaar gelijk te stellen, zal eene natie, die hare belangen begrijpt, met alle middelen

1) De Engelschen bezitten thans twee projectors per legerkorps.

streven naar vermeerdering van het gepast gevoel van eigenwaarde der combattanten.

Bij een leger, waarin dit gevoel afneemt, treden op het critieke oogenblik zwakheden aan den dag en dan is het te laat om daarin te voorzien. Slechts wanneer dat gevoel is opgevoerd tot dat peil, waarop het voortdurend moest staan, wordt die onweerstaanbare moed geboren, die den dood doet verachten zelfs dan, wanneer niemand de gevaren kent, die hem bedreigen. Indien onze troepen worden aangevoerd door bevelhebbers, met zulke gevoelens beziel, kunnen zij alles trotseeren, alles ondernemen.

Tot nu toe hebben die ons zelden ontbroken. Dikwijls waren onze nederlagen daaraan te wijten, dat wij hun geene vrijheid lieten of hen als lastige elementen ter zijde schoven.

Laat dit eene les voor de toekomst zijn. Stellen wij in formules slechts een beperkt vertrouwen en laat ons met alle middelen streven naar opvoering van het peil van karakter en waardigheid van hen, van wie wellicht weldra het heil onzer natie zal afhankelijk zijn.
